МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

СВЕТ

арадувл 1923 шера денз

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай областнойн Грозненски городскойн комитетий а Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета а орган

Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

№ 59 (2684)

КIиранди

22

июль

1962 шу

Мах 2 кеп.

Чуйнйцадий—дIаде!

Хоза хоамаш ух республика колхозий, совхозий кхашкара. ДIадахача шерашка хинначул дуккха а дикагIа вIаштIехьдаьккхад ялаташ чуэцилга вай республикерча боахамаша. Уж балхаш сихдара Iалаьмате доккха новкъостал даьд гудермесцаша санна деррига а балхаш цхьан комплексах даро. Вайна чIоагIа беркат даьннад цу методах. Цо торо хулийт ялаташ чуэццарца цхьана чах кхаш цIенде, лаьтташ аха, доакъарийна хьажкIаш дIае, цу дерригача балхашта юкъе дукха ха а ца йолийташ. Цул совгIа ерригача техниках бизза пайда эц.

Дуккхача боахамаша цIенхаштта терко тIаяхийта вIаштIехьдаьхад ялаташ чуэцара балхаш цхьан комплексах делга. ЦIендаь ка бола ялаташ чуийца баьннаб Наурски территориально-производственни управлене чуйоагIача колхозийи совхозийи къахьегамхой.

Бакъда, лаьгIлац кхашкара балхаш. Кхаш чах цIендеш, лаьтташ оахаш, хьажкIаши кхыйола культураши дIаювш боахк механизатораш. Тахханалца бархI эзар совгIа гектара тIарча чах аргIаш даьд Надтеречни районе. Ялх эзар гаргга гектар лаьтта аьхад. Из болх къаьстта дика бу «Надтеречный» совхоза механизатораша. Денни-буси лаьтта оахаш укхаза я 25 трактор. Шин сменах юкъера лаьрхIача оах 250—270 гектар лаьтта.

Уж балхаш во леладац Наурски района боахамаша а. Масала, духхьал цхьан Ленина цIерахча колхозо дIайийнай эзарнел совгIа гектара тIа доакъарийна лаьрхIа хьажкIаш. ШозлагIа юв культураш дика дIаюв коммуниста нов. Катерович керте латтача бригада. ХIанзале цо аьхад пхи бIаь гектар лаьтта, дIайийнай йиъ бIаь совгIа гектара тIа хьажкIаши борци.

Итт дийнахьа ялх бIаь гектара тIара ялат чуийца а даьккха, пхи бIаь гектара тIарча чах аргIаш даь баьннаб Шаьла района «Шалинский» совхоза кхоалагIча отделене механизатораш а. «ДТ-54» яха йиъ трактор я лаьтта оахаш. ХIа аьнна лаьтта аьха доаллаше а дIаюв хьажкIаш, хIанзале а дIайийнай уж йиъ бIаь гектара тIа.

Цу тайпара масалаш дукха доаладе йиш я.

Мишта вIаштIехьдоал хьалха латтача боахамий ялат чуэцарца цхьана вож балхаш де а? Из вIаштIехьдоал цу колхозийи совхозийи кулгалхоша, юртбоахама специалисташа механизаторий болх теркамца вIаштIехьбоаккхаш хиларах, техниках лерттIа пайда эцаш хиларах. Механизатораша шин сменах бу болх, дийнахьа ялат чуэцаш хиннача трактораша сахиллалца лаьтта оах.

Бакъда, хIанз а дукха моттигаш нийслу ялаташ чуэцилга а цун тIеххьа де деза кхыдола балхаш а цхьан комплексах ца деш. Ачхой-Мартана района цхьоалагIча отделене къахьегамхой укх деношка 812 гектара тIара ка бола ялат чуийца баьннаб. Мел эша техника, механизатораш боллаше а цхьа бутт совгIа ха йоаяьй цига ялат чуэцаш. Ше мел йола торонаш яр отделене ялат дуккха а сихагIа чуийца даккха, лаьтта аха, шозлагIа юв культураш дIайийна яха. ХIанз а кхо бIаь гектар мара лаьтта аьхадац, хIаьта 175 гектара тIа мара дIайийнаяц шозлагIа юв культураш а.

ХIана хиннад из ишта?

Керттера бахьан да совхоза отделене кулгалхой балхаш цхьан комплексах дара оарцагIа ца балар. Дийнахьа болх баьча трактораша бийсана хIама дацар. Кхай тIа ехача техника сихха ремонт яра оарцагIбалацар отделене кулгалхой. Масала, Мишаев Вахий трактор ехача дукха ха йоайир ца тоаеш. Эшар а дацар хайра хIама! Белгалдаккха деза цхьаькха а. Iалаьмате дукха ча улл кхашка талха а доладенна.

Лаьтташ чах цIенделга, уж оахилга, шозлагIа культураш дIаювла эсала леладу Урус-Мартана района боахамаша а. ДIас езача йиъ эзари пхи бIаьи гектарах цхьан эзар совгIа гектара тIа мара дIайийнаяц шозлагIа юв культураш. Къаьстта ледара лел уж балхаш «Горец» совхоза цхьоалагIча отделене.

Теркамца вIаштIехьбаьккхабац из болх МагIалбика района боахамаша а. Цига кхо эзар гектара тIа дIаде деза шозлагIа дув ялаташ. Бакъда хIанз а дIадийнадац кхоалагIа дакъа мара.

Къаьстта во лел ялат чуийцачул тIехьагIа шозлагIа культураш дIаювргйола лаьтташ кийчделга Наьсарен районе. Кхо эзар совгIа гектара тIара ялат чуийца даьннад Наьсаре. Укхаза хIанз а дIаболабаьбац из болх. Республике тIеххьарчарца болалу Наьсархой ялаташ чуэца, нахал гаьнна тIехьагIа мара чуийца а балац. Цудухьа цIенхаштта оарцагIбовла беза совхозий, отделеней кулгалхой техниках мамогга дукхагIа пайда эцара, механизатораша шин сменах болх бергбола гIулакх вIаштIехьдаккха деза. ХIанз деза да хIара сахьат!

КПСС ЦК мартовски Пленумо дIадех вайгара юртбоахама продукташ алсамъяхар. Вай республике хьайбай боахам сихха дегIабара доккха новкъостал дергда хIанз ха дIа а ца йохийташ масса а йолча колхозаша, совхозаша дукхагIа доакъарийна лаьрхIа хьажкIаши кхыйола культураши дIаюйя.

ХIанз чIоагIа лоархIаме да массанахьа а цунах хьабоала пайда дика кхета а баь ялаташ чуийцача денз шозлагIа культураш дIайийна яххалца дола балхаш цхьан комплексах дар. Из вIаштIехьдаргда нагахьа санна ерригача колхозаша, совхозаша техниках бизза пайда эце, шин сменах болх бойя, механизаторий хьашташ лерттIа кхоачашдойя. ШерагIа йоаржае еза трактористашта, берригача болхлошта юкъера социалистически яхь, кхетамца вIаштIехьбаккха беза политико-массови болх.

«Чуийцадий — дIаде!» — уж дешаш бокъо хинна дIаотта деза хIара юртбоахама болхлочунна хьалхашка.

ВОРХI БЕТТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

Семилетка диълагIча шера тIаийца социалистически декхараш толамца кхоачашдара дукха къахьег «Красный молот» завода сталелитейни цеха коллективо. Цо хIанзалехьа кхоачашъяьй ворхI бетта программа. Цхьаккха а хьовзам ца хулаш цхьан боаррамах болх а беш, продукцега дIадодар хадданза чухнахьа доах цехо.

Шера дола социалистически декхараш тIаэцача хана сталелитейщикаша дош деннадар керда дийтта организационни-технически гIулакх балха юкъедоаладе. Къахьегама овсарле лакхъеш, продукцега дIадодар лохдеш, дуккха а рузкъа кходе торо хулийташ дола итт гIулакх хIанзалехьа а чакхдаьккхад цеха коллективо.

ХIанз дукха ха йоаццаш ремонт е соцайир мартеновски пишк. ХьалхагIа цу тайпарча ремонта беттал а дукхагIа ха йоае езаш хулар. ХIанз из массехк дийнахьа йистеяьлар. Ремонт яра кийчо дика яь хиларах баьлар из толам. Новкъостий Лучанинов, Шарапов, Ильясов, Лахтиков керте а болаш лаьрххIа бригадаш вIашагIъехкар ремонт е. Цу берригача балхага хьожаш вар мастер Сергеев. Пишк шелъенна яларга а ца хьежаш дIаболабир болх. ХьалхагIа цхьан сменах мара ца баьча метте, болх кхаь сменах белга вIаштIехьдаьккхар.

Цехе геттара дика къахьег Владимир Петрова сменацарча формовщикаша, мастера Василий Долотченко сменацарча обрубщикаша, Г. Бескаравайнеи И. Резниченкои бригадашцарча газорезчикаша, И. Дороника сменацарча сталевараша, иштта кхычар а. Цар хIара дийнахьа тIехкхоачашъю балха нормаш.

Кхы дIахо йодача хана а керда къахьегама толамаш доахаш хургба сталелитейщикаш.

Н. АЛЕШИНА,
цеха технолог.

РАЦИОНАЛИЗАТОРАШ—БОЛХЛОЙ

Крекинг-завода № 3 йолча цехера дукхагIа бола рационализатораш болхлой ба. 1942-ча шера денз цу цеха кулгалдеш ва коммунист Н. Г. Кастерин.

ХIанз дукха ха йоаццаш чакхъяьннача ерригача завода рационализаторий конкурсо дика хьахьекхар производства дикагIа болча къахьегамхой, къаьстта а болхлой хьинар лакхденнилга.

Планах шоллагIча квартале 9 рационализаторски предложени балха юкъеоза лерхIаш хиннача бокъонца цехе юкъеэзараш 24 предложени я. Цу предложеней авторашта юкъе ба слесараш, лаборанташ, токараш, оператораш.

Балха юкъеэзача рационализаторски предложенеех эггара дукхагIа предложенеш еннар № 21-1 йолча установка оператор нов. Н. Казадаев ба. Цо кхоъ предложени еннай. Емкосташка дIачуйоттача хана ши продукт вIашагIкхета торо хургйоаца гIулакх де, аьнна, цо еннача предложене йиш хилийтар йоахаш йола продукташ, тIехьагIа кхы къахьега а дезаргдоацаш, цIена хулга Iалашде, зехьа къахьега дезаргдоацаш из болх вIаштIехьбаккха.

Конкурсе хьинаре дакъа лоацаш хилар йиъ предложени енна вола газокомпрессорни установкера Г. Кравцов а. Компрессорера болх баь даьтта централизованно хьагулделга вIаштIехьдоаккхаш яр цо енна цхьа предложени. Из предложени балха юкъеозарах торо хилар пайданагIа долча тайпара, ца дойташ болх баь даьтташ хьагулде а, царех шозлагIа пайда эца а.

ЧIоагIа пайдане гIулакх да газовии мехкдаьттаи продукташта анализ еча хромотермографа цхьайола оатхалаш хувца аьнна предложени еннача лаборантка комсомолка А. Литвиновай хьалхленца чакхдаьккхар. Цо йиш хулийт аппарата болх бергбола ха массехк шу йIаьхъе.

Рационализатораштa чIоагIа дагадоаллаш, хадданза цар уйла тIалатташ дар геттара дукхача маьхера продукташ—феноли ацетони даккхара Грозненски химически завода эшаш йола бедал—пропан-пропиленови фракцеш цунна лоаттаелга. Эшшача боарамах химически завода из бедал лоаттае низ дIакхачацар хьалхагIа крекинг-завода.

Хадданза дикагIдар лохаш долча специалистий хьаькъала молха корадир цу гIулакха а. Уж фракцеш хилийтара № 21-1 йолча установка схема эргаяьккха хувца аьнна предложени елар цеха начальник керте а латташ йолча инженерий группо. Из дарах установкера оборудовани хувца а ца езаш, сихха алсамъяьлар хьаеш йола фракцеш, 68.560 сом пайда а баьлар цунах.

Цехерча 54 рационализаторах 37 саг болхло ва, 11 саг кагирхой ба. Кердадар, толашагIдар лохаш, шоай балха говзалаш даиман лакхъеш болхлой хилар белггала хьахьокх цу гIулакхо.

Массе тайпа продукци арахецара ворхI бетта план хьанал хьалха кхоачашъяра юкъедахад рационализаторий балхах даьнна доккха беркат а. Валови продукци арахецара план 103,4 процентa товарни продукци арахецара план 108,5 процентa кхоачашъяьй. Планах 0,5 процент лохде лерхIаш хинна продукцега шийга дIадодар кхо процент лохдаьд. Продукцега шийга дIадодар чухнахьа даккхара чотах берригa а кхом баь рузкъа 61 эзар сома маьха да.

Уж беркате гIулакхаш бахьан долаш крекинг - завода берригача болхлоша а гIулакхерча наха а чIоагIа сий деш я коммунист Кастерин керте латташ йолча № 3 йолча цеха коллектив.

Д. БАГАЕВ.

Н. К. САДОВСКЕ ЦIЕРАХЧА ВИННИЦКИ ПАЧЧАХЬАЛКХЕН УКРАИНСКИ МУЗЫКАЛЬНО-ДРАМАТИЧЕСКИ ТЕАТРА КОЛЛЕКТИВА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Нохч-ГIалгIайче гастролеш хиннача хана республика къахьегамхошта тIехдика гIулакх дарахи лакха профессиональни говзал хьахьокхарахи Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота луйла Н. К. Садовске цIерахча Винницки Паччахьалкхен украински музыкально-драматически театра коллективана.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела заместитель
Е. ИЗВАРИНА.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
М. КОМАРОВ.

г. Грозный,
1962 шера 20 июль.

МОСКВА. Июль бутт йистебоаллаш Хельсинке хьаелларгйолча кагирхойи студентийи VIII Дерригдунен фестивалага йоккха кийчо ю СССР кагирхой организацей Комитете. Укхаза хан-ханнахьа арахец дерригача дунен кагирхой форума хетадаь советскии доазол дехьарчеи печата лаьрхIа дола информационни бюллетенеш.

СУРТА ТIА: печата отдела редактораш (аьрдехьара аьттехьа) Фивенская Кира, Ермакова Ирина, Кретова Тамара доазол дехьарча печата лаьрхIа дола аргIан бюллетенеш кийчдеш боахк.

Б. Трепетова сурт.

ТАСС фотохроника.

СЕМИЛЕТКА КОТАЛОНАШ

1962-ча ШЕРАХ ХЬАЛХАРЧА АХ ШЕРА СССР ХАЛКЪА БОАХАМ ДЕГIАБОАЛАБАРА ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ПЛАН КХОАЧАШЪЯРА ИТОГИЙ ХЬА КЪЕХЬАРА ЦСУ ХОАМ

КПСС XXII съезда решенеш чакх а йоахаш, халкъа боахама деррига доакъош дегIадоаладара ворхI шера план кхоачашъяра даькъе, халкъа хьал-торо а культурни боарам лакхбара даькъе дIахо а толамаш даьхад Советски Союза къахьегамхоша укх дIадахача ах шера.

СССР Министрий Совета чуйоагIача Центральни статистически управлене хоама тIа белгалдаьккхад промышленноста болхлоша ах шера план 103 процент кхоачашъяь хилар: соахка хьалхарча ах шера хиннача хинначул лоадама хIама ца эшшаш 10 процент дукхагIа арахийцай промышленни продукци.

Ерригача промышленни производства а дуккха а лоархIамера изделеш арахецара а ах шера планаш тIеххкоачашъяьй ерригача союзни республикаша. ХIаьта а дуккхача совнархозаша кхоачашъяьяц продукце цхьаццадола тайпаш арахецара планаш, хIаьта Калининградски, Вологодски, Архангельски совнархозаша иштта кхоачашъяьяц ерригa валови продукци арахецара планаш а.

ДIахо хоама тIа хаьдда хьагойт промышленни продукце лоархIамегIара тайпаш арахецилга мишта латт. Промышленни продукце дукхагIа дола тайпаш арахецара ах шера план кхоачаш а тIехкхоачаш а яьй. Цунца цхьана производство дегIайоагIача хана кIезиг-дукха кхоачаш ца еш йисай ах шера план чон, автомобилий покрышкаш, турбинаш, турбинай генератораш, металлургически химически оборудовани, кIадаш ду станокаш, тракторaш, свекла чуэца комбайнаш, гIишлошка дIайода хьу, барзкъаш дуттеи барзкъаш тегеи машинаш, мебель, дулх, хьайбай даьтта, цIенача шурех яьккха продукци арахецара даькъе.

ДIадахача ах шера хьае Iомаденнад 300 гаргга тайпа керда, лоархIамера машинаш, прибораш, оборудовани. Промышленни предприятешка балхаш де йолаялийтай производственни процессашта комплексни механизации автоматизации елга Iалащдеш йола автоматически а механизированни а поточнии конвейерни линеш. Балхаш деш йолча технологически оборудоване 28 эзар совгIа единицана модернизаци яьй совнархозий машиностроительни предприятешка.

Халкъа боахама массе даькъе изобретателашеи рационализаторашеи хьинаре дакъа а лоацаш чакхъяьккхай технически прогресс. ДIадахача ах шера 2,2 миллион совгIа производство тоаеш йола предложений еннай цар. Цу юкъагIа халкъа боахама юкъейихьай шера 700 миллион сом совгIа ахча кходе торо хулийташ йола цхьа миллиони йиъ бIаь эзари гаргга изобретении рационализаторски предложении.

Ах шера промышленносте къахьегама овсарле лакхъяра план кхоачашъяьй. 1961 шера хьалхарча ах шераца нийсйича къахьегама овсарле 6 процент лакхъеннай. Промышленни продукци хьаярга дIабода мах лохбара план а цу тайппара кхоачашъяьй.

Юрта боахам дегIабар хьахьокхаш йолча разделе йоах, мехкарча колхозашкеи совхозашкеи шерра болх боаржабаьб лаьттанцареи хьайбашкареи йоала продукташ дIахо алсамъяхар духьа партеи, правительстваи чакхдаха лаьрхIа гIулакхаш кхоачашдара. Юрташкарча къахьегамхоша къовсам лоаттабу парте XXII-ча съездои КПСС ЦК мартовски Пленумои оттаьча лоацача ханашка юрта боахам дегIабоалабара декхараш кхоачашдар духьа.

Юрта боахама болхлоша дика чакхдаьхад бIаьстан юхьера балхаш. ХIамаш дIаера план 103 процент кхоачашъяьй.

Травопольни системах юхедиса гIулакхаш дIа а доахаш, колхозашеи совхозашеи кIезига хьувкъам луш йола культураш тIайолаш а цIенача параех долаш а даьда лаьтташ кIезигдара чотах дика хьувкъам луш йола культураш дукхагIа дIаерца тоаяьй дIадувча лаьттай структура.

Юртбоахамера культураш дIаювш дола лаьтташ 215,7 миллион гектар хилар, е соахкарчул 11 миллион гектар совгIа дукхагIа. Цар тIа бIаьстан юхье юв культураш 14 миллион гектар дукхагIа дIайийнай, гурахьа юврaш — 239 эзар гектар дукхагIа, хIаьта дуккхача шерашка тIаювла баьцаш дIаювш хинна лаьтташ 3,2 миллион гектарага кхоачаш кIезигденнад.

Ялатийи ялата-бобовии культураш 134 миллион гектар дIайийнай, е соахкарчул 12 миллион гектар гаргга дукхагIа. 4,8 миллион гектар дукхагIа дIадийнад кIа, крупаш йоаха культураш — 1,5 миллион, ялата-бобови культураш — 4 миллион, цу даькъе горох 2,7 миллиони ялатийна лаьрхIа доакъарий бобаш 649 эзари гектар дукхагIа.

Фабрични шекара свеклаш 142 эзар гектар дукхагIа йийнай, хIаьта доаханна доакъарийна — 1 миллиони 480 эзари гектар.

Укх шера дIайийна ерригa хьажкIаш 37 миллион гектар я соахка йийнача 25,7 миллион гектара меттел. Цу тайппара дукхагIа дIайийнай гидуаргаши лён-долгунеци.

Шера 9 процент дукхагIа хиннад колхозашкареи совхозашкареи доахан, цу даькъе детта доахан 10 процент; хьакхарч дукхагIа хиннай 8 процент, жаи гаьзарийи — 1 процент. Колхозашкареи совхозашкареи коа тIара оалхазараш 2 процент дукхагIа хиннад. Бахача наьха шоай доалахьара хьайбаш 1-гIа июль тIакхоачаш дукхагIа хиннад соахка цу ханна хиннаращца нийсдича: доахан — 4 процент, хьакхарч — 13 процент, жаи гаьзарийи — 3 процент.

Хьайбай продукташ паччахьалкхено дикка дукхагIа а эцаш доахани коа тIара оалхазараши эцара йола ах шера план 99,7 процент кхоачашъяьй, хIаьта шура эцара план — 90 процент. Фуаш эцара план тIехкхоачашъяьй.

ДIахо а чIоагIъеш хьаенай колхозийи совхозийи материально-технически база. Хьалхарча ах шера дукха тракторaш, грузовой автомобилаш, ялат чуэца комбайнаш, кхыйола техника еннай юрта боахама.

Грузооборотеи мухьаш дIаюха кхахьареи план кхоачашъяра хьакъехьа дувц ЦСУ хоама тIа. Цу тIа белгалду, масала, электровозийи тепловозийи низаца кхоачашъяь машиннаькъ тIара грузооборот дIадахача шера хьалхарча ах шераца нийсйича 27 процент лакхъенна хилар, царца дукъ увзаш яьча грузооборота удельни дозал машиннаькъашка яьча ерригача грузооборота юкъе 60 процент хинна хилар.

Капитальни гIишлош хьалъяра хьакъехьа аьлча, дIадахача ах шера паччахьалкхен капитальни вложеней чотах дIадахача шера хьалхарча ах шерарчул 25 процент дукхагIа хьа а яь, болх бе йолаялийтай керда основной фондаш. Iаьржача металлурге Новотульскии Новолипецкии металлургически заводашка болх бе йолаеннай шера ши миллион тонн совгIа чон лоаладе низ кхоачаш йола йоккхий доменни пишкаш: электростанцешка болх бе йолаялийтай ши миллион киловатт электроэнерги яла низ кхоачаш йола турбинаш. Текстильни предприятешка оттадаьд тай хьувза 232 йоачIинги 4 эзар совгIа кIадаш ду станоки. Болх бе йолаеннай керда шурий, даьтта доаха, нахча ю, консервни заводаш, маьхк йотта заводаш, холодильникаш, кхыйола кхачан промышленноста предприятеш.

СССР халкъа боахамера болхлойи гIулакхера нахи дIадахача шера хьалхарча ах шера хиннарел 2,8 миллион саг, е 4 процент дукхагIа хиннаб. ДIадахача ах шера общественни потреблене фондашкара 14 миллиард сом, е 1961 шера хьалхарча ах шерарчул цхьа миллиард сом хIана дац аьнна дукхагIа ахча кхаьчад бахача нахага халкъа образованега, медицински гIулакхаш дарга, социальни Iалащонга гIолла, отпускаех мах теларах, кхыча гIулакхашта ахчаш а льготаш а теларах.

ТIа-тIа дукхагIа совдувлаш хьадаьхкад бахача наха сберегательни кассашка дIадехка ахчаш, 1-гIа июль тIакхоачаш сберкассашка дIадилла дIачутийнна ахча 12,2 миллиард сом хилар, хIаьта ах шера 4 процент совгIа тIа а кхийттад.

Паччахьалкхени кооперативнии торговлера розничн товарооборота боарам ах шера 40,6 миллиард сом, е планаца нийсйича 100,4 процент хилар.

Шерра хьалъяьй чуIеча цIенойи культурно-бытовойи гIишлош. Паччахьалкхен планах хьожадаьча ахчан чотах хьалхарча ах шера наха чуIе дIаденнад 20 миллион квадратни метр чуIе моттиг йола цIенош, е дIадахача шера хьалхарча ах шера хьалдаьрел 26 процент дукхагIа. Алхха цу ахчан чотах бахача нахага кхаьчай 500 эзар керда дика кийчъяь квартира. Цул совгIа, паччахьалкхен планаца доацаш моттигера вIашагIкхийттача ахчан а, хIаьта иштта наха шоашта кходаьчеи паччахьалкхен кредитеи чотах а хьалдаьд Iалаьмате дукха чуIе цIенош.

Доккхий хIамаш карагIдийннад халкъа образовани, Iилмеи культуреи дегIадоаладара даькъе.

Хьалхарча ах шера 1 миллиони 720 эзари саг тIа а кхийтта, 1962 шера 1-гIа июль тIакхоачаш, цкъара даьча лоархIамех, 221 миллиони 465 эзари саг хилар Советски Союзе баха нах, цу даькъе городе бахараш — 113 миллион совгIа саг.

1962 шера хьалхарча ах шера итогаша тешал ду экономика айлуш, Iилмеи культуреи дегIаухаш, советски наьха вахара хьал тоалуш хьадена хилара.

СССР-а ТIема-Форда флота Ден сийна

МОСКВА, 20 июль. (ТАСС). СССР-а ТIема-Форда флота Ди дезде кийчлуш ба вай мохк. Городашка, юрташка, военни округашка, флоташка вай Даймехка флота сий долча исторически цIаккха доврг доацача советски морякий майра гIулакхаши дувцаш лекцеши беседаши ю.

Союзни республикашкеи, краяшкеи, областашкеи хургдолча дерригача халкъа цIейна сийна шлюпочни походаши спортивни къовсамаши де лерхI.

Москверча М. В. Фрунзе цIерахча Советски Эскара Центральни ЦIагIарча библиотеке хьайийлай книжкай выставка. Укхаза хьахьокхача произведенеша сий деш бувц форда доазонаш лорадеш хинна турпалаш.

Йистеяьннай Москве ДОСААФ форда моделистай соревнованеш. Культураи салаIареи Измайловски паркерча хи тIа массехк дийнахьа хьахьокхаш хилар «зIамигача флота» кемаш. Царна юкъе яр радиоца гIолла леладеча кемай моделаш а. Пионерий Двореца команда котъяьлар.

Хина кIалхарча спорта состязанех столице хьалхара моттиг яьккхар Москва городерча Ленинградски района команда, хIаьта форда спортивни многоборех СССР-а оборона Министерства ДОСААФ комитета команда а.

СССР ТIема-Форда флота Ди дездеча хана — 29 июле Химкински водохранилище хургда доккха хин тIара спортивни цIей. Столични паркашкеи бешамашкеи тIема морякашца, Советски Союза турпалхошца вIашагIкхетаргба, дуккхача наьха сакъердамаш хургда.

Братски ГЭС-е болх кагирхой

Тахан вай республикера 79 саг комсомольцаши кагирхойи болх город Братске. Царна юкъе ба шофер Хамидов Усам, арматурщик Килатов Альви, токарь Сасуев Абдул, Саламова Сацита, иштта кхыбараш.

Дунен тIа эггара йоккхагIа лоархIача Братски ГЭС-е болх бергба хьамсарча парте тIахьехамца болхараша. Цар хьалъергья лесопромышленни комплекс, иштта кхыйола промышленни объекташ.

Берригаш а 250 саг гIоргва цига Нохч-ГIалгIайчера.

М. БОТОВ.

Депутати цун гIулакхаши

1930 шера Аьхки-Юртарча Хамурзиег Iаддалийна кIаьнк вир. — Цунах Хьа-кIаьш аьнна цIи тил-лар. Кхыбола нийсархой санна, дегIаухаш, дешаш вар из кIаьнк. 1945 шера 15 шу даьнна ХьакIаьш гидрогеологически станце бурильщика гIончалла болх бе вахар. Болх бе ше волавеннача хана денз хьахьекхар зIамигача саго ше хьинар долаш, хIама ха ловш, дисциплина дика йолаш волга. 1958 шера денз Хамурзиев ХьакIаьш бурильщика гIонча волаш болх бе волавелар «Малгобекнефть» НПУ кIоаргача разведочни бурене конторе. Цул тIехьагIа курсаш йиисте а яьха, бурильщик хилар цох. Массаза а ший болх дика беш ханна Хамурзиев ХьакIаьш, 1960 шера парте членалла вахача денз кхы а дикагIа къахьегаш хьавоагIа.

МагIалбика района къахьегамхоша 1962-ча шера СССР-а Лакхехьарча Совета депутатал хержар коммунист Хамурзиев.

Вай боккхача мехка масса миIинге хьинаре къахьегаш ба советски нах. Мишта лел хIаьта укх деношка ХьакIаьша болх, цун депутатски гIулакхаш? Кхоачашбой цо шийх халкъа бенна тешам?

Дукха ха йоаццаш хилар со ХьакIаьш бурильщик волча мастера Хантимирова лелаеча буровой КГРБ-1. ЧIоагIа татадар вышка тIара хьахозаш хиннар. Нефтяникаш, хIаравар чуийнна, шо-шоай балхаш деш боахкар. Бурильщика ХьакIаьша, цкъарчоа тхогахьа хьа а хьежа, кулг лостадир, кIезига сабар де яхача маIане... ЙIайха я. Бурильщика юхьа тIа хьацар даьннад. Цхьабакъда цхьан минута а инструмента тIера баккха йиш яц бIарг. КIеззига ха яьлча ший гIончага Олигов Махьмадага инструмент дIа а енна хьаюстара ваьлар Хамурзиев. ХIанз кIезиг-дукха къамаьл де йиш я.

...Балхага циллача Хамурзиева ХьакIаьша смена бригаде эггар дикагIчарех я. Болх ховш вIашагIболларца беттагара-беттага тIеххкоачашъю ХьакIаьша смено производственни план.

Чоалхане болх ба бурув деттачар беш бар. ГIулакх ховш хиларал совгIа, укхаза эш болхлой вIаши хьожаш хилар, тешаш хилар. Саперашта санна, цхьа гIалат тоъаргда катастрофа хила. Цудухьа сахьата механизм санна, вIаштIехьбаьккха хила беза бурув деттачар болх. Цудухьа гIерт коммунист Хамурзиев ший новкъостий вIаши тешаш, балха шоаш бехктокхаме лерхIаш хилийта.

ХьакIаьша Iомабаь дукха ба нефтяникаш. Масала, Олигов Махьмад ХьакIаьша смене болх бе соахка хьавенача хана бурув деттара говзал вIалла йовзаш вацар. Эггара лохехьарча разрядах болх бе волавелар из зIамига саг. ХьакIаьша гучадаьлар Олигов Махьмад балха тIера волга а болх дика Iомабе безам болаш из волга а. Говзача бурильщика денгара-денга дукхагIа дIайовзийтар къонача нефтяника бурув деттара къайленаш. Юххера а, ХьакIаьша аьлар ший къонача новкъостага: «Махьмад, тахан денз Iайха бергба Iа болх!» ЗIамига саг гIадвахавар, цунца дог гIоздаьнна вар ХьакIаьш а. Олигов Махьмада хьаккхашта деттача кулгех ховра ХьакIаьша цу зIамигача саго болх кIалбутаргбоацилга.

ХIаьта Махьмад мара веций Хамурзиев ХьакIаьша Iомаваь, цо кхеваь? ХьакIаьша гIонца боккъонца вола бурув деттар а хинна дIавахар комсомолец Чупиков Анатолий. Хьалха хинна топпаркхехкор Исмаилов Данез бурильщика гIонча ва. ХIаьта Хамурзиева хьехарца лакхайоах ший говзал лаборантка Зайцева Полинас а.

Уж-м алхха производственни гIулакхаш мара дац. Цхьабакъда, бурильщика ший декхараш-м балхах кхоачамбеш лерхIац. Ший смене болх бечар уйлаш фуй, цар лерхIар фуд, хIаьта цунга хьежжа, шийгара царна малагIа гIодергда хьожаш хул ХьакIаьш. Иштта, цо могадарах сайрийнарча школе деша яхар Свистельникова Люба, хIаьта техникуме ваха кийчлуш ва Чупиков Анатолий.

* * *

Хозахета хержавац МагIалбика къахьегамхоша коммунист Хамурзиев ХьакIаьш СССР Лакхехьарча Совета депутаталла. Царна хов шоай хьаштий йоакхо ергьяр малав, Советски мехка парламента балхаца дакъа лаца ховргдар малав. Доккха декхар да цунна къахьегамхоша тIадиллар.

Укх шера апрель бетта духхьашха дакъа лоацаш хилар из СССР Лакхехьарча Совета сессе балхаца. ХIанз а дагайоагIа шийна, яхаш дувц ХьакIаьша, малхо сийрдаьккха столица, бIаьстанца хозъенна ЦIе майда, хIаьта дуккха къамаш дахача Союзера гулбенна викалаш вIашагIкхийтта заседане зал. Сесси йолча деношка ХьакIаьш кхычахьара баьхкача депутаташца къамаьлаш деш вар, хIаьта заседанешта юкъерча перерывех Никита Сергеевич Хрущевца дагавувлаш а хилар.

— Сессе балхах эггара чIоагIагIа сона ходеннар а, сона дега чу дессар а, — дувц хIанз ХьакIаьша, — вай сийлен доккха гIулакх бакъхиларах бола тешам, партенеи халкъаи юкъе йола цхьоагIо яр.

Дукха гIулакхаш да депутата Хамурзиев ХьакIаьша де дезараш а цо дераш а. Цун цIен наIараш, депутат из хиларга хьежжа, хьайийла я моллагIча сага. Тайп-тайпара гIулакхаш долаш ух депутат волча нах.

Июль бутт болалуш, дIайха денош даьхкача хана, станице Вознесенске «Победа» яхача участке хий долаши-доацаши хулар. Къахьегамхоша хоам бир цу гIулакхах депутатага Хамурзиев ХьакIаьшага. Хина цеха викали горисполкома болхлои волаш хий телхача моттиге ваха хилар ХьакIаьш. Бахьан фуд а хайна, хий тоаделга вIаштIехьдаьккхар цо кхы гоа ца деш.

Дезала барт нийгIача, сага балхара гIулакх телхача, квартира хьаяла бокъо йоллашехьа, из хьа ца луш саг нийсвелча — массанахьа оарцагIвода депутат Хамурзиев ХьакIаьш.

Сурта тIа: СССР Лакхехьарча Совета депутат бурильщик Хамурзиев ХьакIаьш.

В. БАРУЛИН.

Автора сурт.

Кхалнаьха бокъонаш лорае еза

ДIаяхача замах юхедисараш дукхагIа долча даькъе дезала зоахалола юкъе, ишта е вешта кхалсагаца дувзаденна да. Цу къаденнача Iаьдалаша мара бокъо лу ший сесаг безам болчча хана йита а, берех из къоастае а, поартали боахами боацаш из дIаяхийта а.

Вай хана чухь тарлуш доацача цу Iаьдалашта духьал къовсам лоаттабара, кхалнаьха хьашташ лорадара чIоагIа лоархIаме ба прокурорско - следственнии судийи органий болх. Кхалнах удабар, хана чу йоаца саг йоалаяр, урдув дахар, цу тайпара кхыдола тIехьадисаь гIулакхаш законо могийташ а дац, хIаьта из телхадеш бараш судий органаша бехктокхаме озаш а ба.

Цхьабакъда, уголовни порядках доацаш, кхалнаьха бокъонаш лораярца лоаттабу юстице органаша дIаяхача замах юхедисачарна духьалара къовсам. Прокуратура органашка кхалнахагара дукха жалобаш ух, шоай бокъонаш лораяр дехаш. Цу жалобашта доагIар дукхагIча даькъе судаца доацаш ду прокуратурас.

Иштта, масала, Наурски района прокурорага Яндиевайгара заявлени ера, цун хиннача маро цунна доаггIаш дола боахама дакъа дIалац аьнна. Прокуроро юртсовета гIонца къоастабир мареи сесагеи боахам.

Курчалоевски района прокуратуре жалоба ера Ибриевайгара, марагара хьаяьнначул тIехьагIа шеи ший бери цIагIа юха чу дитац шоаш, аьнна. Прокуратура юкъегIертачул тIехьагIа Ибриева юха ший цIагIа чу яхар.

Цкъаза прокурораша кхалнаьха жалобаш къоастаяра общественность юкъекхухь. Иштта, Грозненски районе яхача Гехаевай маро ший берашта алименташ телацар. Гехаевайгара районни прокуратуре енача жалобах прокуроро нов. Ганчаровас техкача гучадаьлар, № 4 йолча совхозе ваха Гехаев совхозе лоархIаш вале а, болх беш воацилга. Профкома новкъосталца вIашагIтехача болхлой собране нов. Гончаровас дIайийцар Гехаевай жалоба. Совхоза болхлоша цIенхоштта критика яьчул тIехьагIа Гехаева дош делар совхозе балха вахеи ший берашта дIаяланза юхейиса алименташ дIаялеи. КIезиг-дукха ха яьлча кхоачашдир Гехаева ше денна дош.

Дуккхача а моттигашка прокуратура органаша къестаду кхалнах балхара дIабахара дешаш. Иштта, балха юхаметтаоттабаьб профсоюзни организаце моттигерча комитета ца ховш балхара дIаяьккха МагIалбика ОРС-а болхло Горбоковаи Наьсарен больницера бахьан доацаш балхара дIаяьккха Аушеваи.

Б. ЦОЗИК,

Нохч-ГIалгIай АССР-а Прокурора воккхагIа вола гIонча.

КЪАХЬЕГАМА ВАХТЕ

Укх шера дIаяхача юкъагIа «металлиста» завода коллективо хьаяьй: 10 эзар совгIа менги, цинк даьккхаи басар хьекхаи йола 66 тонн совгIа аьшка пхьегIаш, хьастамаш, алтамаш, кхыйола тайп-тайпара аьшка оатхалаш. Продукци арахецара хьалхарча ах шера план толамца кхоачаш а яь, хIанз шоллагIча ах шера план кхоачашъеш ба «металлисташ». Шу чакхдалалехьа 400 эзар сома маьха продукци арахеца езаш я завода коллектив.

Къаьстта дика балхаш ду токара Березюк Николая, шлифовщика Исмаилов Iаьлас, маляра Мусатова Марияс, жестянщика Шульгин Александра, слесара Месроков Георге, иштта кхычар а. Цар дуккха а тIехкхоачашъю денна балха нормаш.

Б. НОВОСЕЛЬСКИЙ.

Новокузнецк. ТIехъяьнна йоккха къахьегама котало яьккхай новкъостий Бугаевский, Герасимов, Ермоченко, Поспелов мастераш а болаш йолча Кузнецки металлургически комбинатерча доменни пишка коллективо. Цхьан болхлочоа лоархIаш 707 тонн чон лоаладаьд укхаза май бетта.

Июнь бетта керда къахьегама котало яьккхай металлургаша. ХIара болхлочоа лоархIаш цу пишка чу бетт-бетта 723 тонн чон лоаладу хIанз.

Сурта тIа: (аьрдехьара аьттехьа) доменни пишка мастераш Ермоченко Иван, Бугаевский Николай, Герасимов Лука.

В. Войтенко сурт.

ТАСС фотохроника.

ХЬИНАРО ТЕШАЛ ДУ

Совнархоза промышленни предприятей контора № 1 йолча асфальто - бетонни завода зIамигача коллективо доккхий гIулакхаш леладу. 1934 шера денз цу коллектива керте латт воккхагIа вола мастер коммунист нов. П. Холодов.

Заводо кийчъю республика городийи районийи наькъаш тоадара эша асфальти бетони. Заводо сменах кийчъе еза продукци 180 тонн я, цхьабакъда асфальто-бетон массаза а дукхагIа хул.

Июнь бетта план завода коллективо 120 процент кхоачашъйир, планал совгIа 708 тонн асфальт а луш. Цу асфальтаца тоабе йиш я 9 эзар квадратни метр никъ.

Уж тайпа толамаш даха вIаштIехьдоал заводе болх беш шоай хьинар а низ а кхо ца деш бола нах хиларах. Эггара хьалха белгалъе еза Е. Долголевай бригада. Цо хадданза тIеххкхоачашъю балха нормаш. Дика болх беш хьабоагIа машинист Е. Утка, болхлой Даниболоцкая Мария, Зельцер Сима, Лечиева Яза.

Завода болхлоша лаьрхIад Ерригсоюзни гIишлош хьалъечар Денна дикача толамашца накъа баха. Цунна тешал ду ерригача коллектива хьинарои доттагIленои.

Б. ДИДИГОВ,

Сурта тIа: машинист Е. Утка.

И. Плиева сурт.

Агитатор массаза нахаца

Болх дика беш хиларца массанена йовзаш а езаш а я районни библиотека библиотекарь нов. Мальсагова Зайбулла. Цо тIехдика леладу книжкашта пропаганда яра гIулакх, кхы а дикагIа лелабу цо агитатора болх.

Нов. Мальсаговас дика кийчъяьй дешара зал, хоза дIанийсдаьд тайп-тайпарча темаех дола стендаш, юрта боахама гIулакхашта долча книжкай дар къаьстта дикагIа а нийсдеш.

Зайбуллас агитационно-массови болх дукхагIа беш йола моттиг «Лермонтовский» совхоз я. Кхай тIа, бригаде, ферме — болхлой мел болча метте бIаргаго йиш я нов. Мальсагова. Цо болхлошта деша газеташ, журналаш, книжкаш юрта боахаме хьалха латтарий опыт ювцаш дола брошюраш лоаттаду.

Къонача агитатора новкъостал ду пенгазеташи къахьегама листокаши арахеца хьокхамий Доска вIаштIехьдаккха, деша литература харжа.

Агитатора балха юкъе чIоагIа лоархIам болаш да цо ший болх вахарца бувзам болаш лелабар. Нов. Мальсагова ший къамаьла юкъекхувл къаьст - къаьстача звено, бригада, ферма балхацара масалаш, дикагIбарий балха опыт, цар даьха толамаш.

Каст-каста ух Зайбулла доахана фермашка. Укхаза ду цо нохчий кхалнахаца тайп-тайпарча темаех дола пайданера къамаьлаш. Кхалнаха дIадовзийт цо доазол дехьара хоамаш, дунен гIарча халкъашта юкъера барт - цхьоагIо чIоагIъяр духьеи машар оттабар духьеи советски правительствас кIаьд ца луш лоаттабу къовсам, вай мехкара коммунизм хьалъерий сийлахь гIулакхаш, кхалнаьха маIача наха нийсса бокъо хилар, вайнаьха кхалнах общественни вахара юкъеозара де дезараш. Къаьстта белгалдоах агитатора кхалнаьха бокъо телхаерашца эггара хьалха кхалнаха шоаш къовсам лоаттабе безаш хилар.

Кхалнаьха вахарах лаьца ше деча къамаьла юкъекхувл цо тайп-тайпара участкашка балхаш деш болча кхалнаьха цIераш, цар доаха къахьегама толамаш, цар деча общественни балхех дола масалаш.

Цудухьа хул Зайбулла ярга сатувсаш совхоза болхлой, къаьстта кхалнах.

Л. ХАРСАНОВ,

КПСС Ачхой-Мартана райкома пропагандист.

ХАЛКЪА ПОЛЬША—18 ШУ

Ю. ГУТТ,

ПОРП ЦК теоретически политически органа, «Нове Дроги» яхача журнала керттерча редактора заместитель.

Барайтта шу хьалха кердача новкъа, социализм хьалъяра новкъа эттай Польша. 1944-ча шера 22-ча июле кепа йоазон тIа араяьлар, алхха фашистски захватчикаш бохабара хьийха ца Iеш, даьхе социалистически эргаяккхар духьа лоаттабеча къовсама а халкъ тIахьехаш йола къаман кофтамукъален Польски Комитета Манифест. Дуккхача къахьегамхоша шоай байракх санна хьаллаьцача цу манифесто дуненга дIакхайкадир керда, халкъа Польша хьахиннилга, польски паччахьалкхен исторически дегIаахара даькъе овлан тIара лостам этталга.

Польски ВIашагIкхийтта Болхлой Парти керте а латташ, халкъо толамца лоаттабаьча фашисташтеи империалисташтеи духьаларча къовсамах, Советски Эскаро тха мохк мукъабаккхарах дийнъелар халкъа Польша. Юкъарча къовсамца, фашизманна духьал даьча тIемаш тIа цхьан Iодахача цIийца чIоагIденна да Польшаи СССР-еи халкъашта юкъера цIаккха дохаргдоаца доттагIали вошали, вай классовии пачхаьалкхени цхьоагIо.

Польшана тIехь кердача вахара малх хьалкхийттача хана тIемо йохаяь уллар из, Iалаьмате дукха яр цун лаьтта цIерий кIур бовнза моттигаш. Халкъа Iаьдала, планах лелабеча общественни боахама аьттонех пайда а эцаш, Советски Союзои социалистически кхыча мехкашеи деча новкъосталах а айхха царца цхьан леладеча гIулакхех а чIоагIале а еш, тIемо яь човнаш ерзаяь ца Iеш, помещикий-капиталистически режимо юхедитаь хинна, бIаь шерашкахь лаьтта тIехьадиса хилар а лоаццача хана дIадаьккхар тха мехкарча къахьегамоша.

«Вай парте хьалхленца ,— аьнна, КПСС XXII съезда трибуна тIара белгалдаьккхар ПОРП ЦК хьалхарча секретара нов. В. Гомулка, — социализм хьалъяра декхараш толамца кхоачащдеш доал польски халкъ». Польша вахара массе даькъе Iалаьмате доккхий хувцамаш хиннад укх дIадахача барайтта шера, хIаьта царех доала беркаташ тIехь-тIехьа дукхагIа а хул.

Дукха гаьна доацаш хьалхагIа аграрни, тIехьабиса, тIемо бохабаь хиннача тха мехках индустриальни мохк хиннаб: дуккха а дукхагIа бола бахархой, 62 процент, юрта боахамал арахьа къахьегаш ба, хIара сага сих кхоачаш хьаеш йола промышленни продукци тIом хьалехьа еш хинначул бархIазза дукхагIа я. Эггара сихагIа дегIаух машинаш хьаелга... Республике хьаеча ерригача валови промышленни продукцех 21 процент лоац хIанз машинаш хьаяра даькъо.

Шерагара-шерага шерлуш латт хIама кхоллаш болча вай къахьегама боарамаш. Плана боарамех дегIаухача еза-йоккхача индустре ларда тIа сихха алсамдувл дуккхача наха эшаш дола товараш арахецилга, дегIаух товарооборот.. Берригача мехка хьалдеш латт керда цIенош, заводий цехаш, наькъаш, школаш, больницаш, культура учрежденеш... Шерлуш а тоалуш а латт халкъа унахцIенон система, социальни Iалашбара гIулакх.

Экономически кризисаш а хулаш, бе болх ца хилар а хроническиа тIаувтташ хиннача къаьнарча, буржуазни Польшана тара йоацаш, бIубенна, хадданза лакхъяра новкъа йода халкъа Польша. Ерригa промышленни продукци 1960-ча шера хинначул шозза алсамъяккха лерхIаш я 1961-ча — 1965-ча шерашкара пхе шера план. Валови продукци арахецара даькъе а (из 10,5 процент алсамъяьлар) капитальни гIишлош хьалъяра даькъе а пятилетка заданеш тIехкхоачашйир соахка, 1961-ча шера. ХIанзалехьа а къахьегама кердача толамашца белгалдаьнна да ер шу а.

Вай индустре болхлоша эггара дукхагIа терко ю технически прогресса проблемай...

ХIара шерра-шера дукхагIа дIакхоачийт промышленносто польски юрташка техника, минеральни удобренеш, культурашта эйп ца хилийтара эша кхоачамаш. ТIом хьалехьа хинначул дикка лакхагIа я тха юрта боахама продуктивность. Цхьабакъда, бIарчча хьайица аьлча, тха юрта боахама дегIаахар хIанз а дикка тIехьадусаш да индустре дегIаахарал, тIехь-тIехьа совдувлача халкъа эшарел. Из тIехьадисар дIадаккхара хьинаре, массе оагIув чулоацаш балхаш деш да...

ЧIоагIлуш латт йолаш йола юртбоахама кооперативаш. Уж 1800-нега дIакхаьчай. Юкъара къахьегам толашагIа хилар къаьст-къаьста боахамаш леладерашта практически, кIалха лард а йолаш дIахьокха гIерт уж шоай балхаца.

ДегIаух пачхахьалкхен юрта боахамий — Польша юрта боахамерча социализма керттерча база влияни а сий а. Къаьст-къаьста леладеча боахамел аьттув болашагIа шоаш хилар, къаьстта а къахьегама овсарлен даькъе, дIа а хьокхаш, тIехь-тIехьа керда доккхий толамаш доах 2,5 миллион гектар гаргга юртбоахама лаьтта а долаш долча пачхахьалкхен юрта боахамаша....

Тха мехка экономически Iилмани прогресс хьалха тетта боккха низ ба дерригача дунен социалистически мехкаша шоайла вIаши ду новкъосталаши цар цхьана леладу гIулакхаши. ВIаши экономически новкъостал дара Совета чудоагIача вошал долча кхыча мехкашца цхьана, керттерча даькъа товарообменах латтача сотрудничествагара капиталовложенеии производстваи даькъерча сотрудничествага, планах еча производствана специализацега, планах еча кооперацега, дунен халкъашта юкъера къахьегам бекъара лакхехьарча формашка даьннад вай. Цу даькъе эггара лоархIам болашагIъяр я халкъа Польша хьахиннача эггара хьалхарча деношка денз тхона гIо даь а беха мохк юхаметтаоттабе тхона торо енна а йола низ бола Советски Союз...

Хьашташи де лерхIараши цаIаш хилара ларда тIа хьахинна вай мехкашта юкъера экономически а Iилмантехнически а сотрудничество толамца дегIаух. Дунен халкъашта юкъе социалистически къахьегам бекъара принципашка хьежжа, хIанз Советски Союзанеи Польски Халкъа Республиканеи юкъе хьахила йолаеннай производствеи промышленни продукце дуккха тайпаш вIаши лоаттадараи специализаци .СССР-о Польшана лоаттаю польски промышленностана эшаш йола дуккха бедал: аьшка руда, мехкдаьтта, апатиташ, боамби, хьуна материалаш, хIаьта иштта металлургически, энергетически, химически, машиностроительни промышленностана лаьрхIа машинаши оборудовании. Ший аргIанна, тха республика шийна специализаци ю Советски Союзана массехк тайпара форда кемаш хьадара даькъе, кемай оборудоване цхьаццадола тайпаш хьадеча советски заводашца кооперировани а еш .Вай мехкашта юкъе производствана еча специализацецара лоархIамера моттиг я Польше хьаю электровозаш, тепловозаш, вагонаш, кхачан промышленностан гIишлой материалийи заводашта лаьрхIа йола комплексни оборудовани лоаттаелга.

Тха халкъа дерригa толамаш вIашагIкъоастаде йиш йоацаш дувзаденна да марксистско-ленински парте балхаца. Мехкарча къахьегамхой боккъонца йола чIоагIа авангард я миллиони кхо бIаь эзари совгIа член юкъе а воагIаш йола Польски ВIашагIкхийтта Болхлой Парти. Цо кулгалду политически боахама, культура вахара, юкъарча доалахьенца, къахьегамца социалистически отношени хургйолаш кхебу нах, къовсам лоаттабу наха юкъера гIулакхаш социалистически хилийтара тIехьа...

Тха мехка политически вахаре болх беш, ПОРП-ал совнагIа, кхы шиъ политически парти я: кулгалдеш яр ПОРП хилар бакъ а деш, Польше социализм хьалъяра программа хьаллоацаш йола ВIашагIкхийтта ахархой партии Демократически партии. Дуккхача бахархошта социалистически кхетам балара гIо деш ба цу партей а халкъа барт-цхьоагIон Фронте вIашагIкхийттача ерригача организацей а болх.

Халкъа Польша барайтта шу из цунца цхьана культурни революци чакхъяккхара барайтта шу а да. Капиталистически гIабаех мукъабаьннача мехко лоаццача хана дуккхаз еба а йир, хIаьта керттердар аьлча, массанега дIакхоачаргйолаш а йир ший духовни ганзаш. Хьалха санна доацаш, тха дерригa бераш дешаш да. ТIом хьалехьа 14 мара ца хиннача метте, Польше вахача хIара 10 эзар сага лаьрхIача 56 студент ва хIанз лакхехьарча дешара заведенешка дешаш, хIаьта тха промышленностера инженераш лоадама хIама ца эшшаш бархIазза дукхагIа хиннаб. Итт шу хьалха вIашагIъеллача Польски Iилмай Академе вIашагIтохаш я хIанзалехьа а 80 гаргга Iилман центраш. Iилман, просвещене, культура деятелий Iалаьмате доккхача эскара дуккха а дукхагIа дола дакъа гIо деш да халкъ керда, социалистически кхетам болаш хьалкхедара, цунца цар дакъа лоац социализм хьалъеча.

Тхоай политически, идеологически, культурни балхаца оаха даиман дагакхоаб ши система машаре цхьана яхача хьалашка хийрача, социализманна духьаларча влиянешца, бахархой цхьаццадолча тIоанашка буржуазни идеологи чуйолла гIертарца идеологически къовсам латтилга а латтаргболга а. Церковникий реакционни даькъа оагIонгахьара хулаш йола идеологически атакаш юхаетта езаш хул тхо каст-каста...

Тха политически вахаре Iалаьмате боккха лоархIам болаш хилар коммунизма гIулакха исторически толамаши йоккхий перспективаши тIехьаьнна боккхача низаца хьахьекха йола КПСС XXII съезд.

Дерригача дунен тIа машар чIоагIбара тIехьа, вIаши гIулакхаш а леладеш ши система маьрша яхара идея котъяккхара тIехьа латт халкъа Польша. Цхьабакъда, дIахо а герзашта чуийнна кийчонаш еш, дунен халкъашта юкъера гIулакхаш кхохкадара, тIом хьоабара никъ лаьца хьувз империалистически агрессораш. Из кхетадеш хиларо тхона хьалхадоах, мохк тIемах лорабара гIулакх хадданза чIоагIданза дарг ца хилар, социалистически лагера юкъарча оборонни потенциале лоаца дакъа алсамдаккханза дарг ца хилар. Вай кхы а дукхагIа чIоагIъергья социалистически мехкий бартцхьоагIо. Дерригача польски халкъо хьаллоац Советски Союза хьакъалереи цIенача уйланцареи арахьара политика, ядерни тIема кхерама духьал тIагIертта цо лоаттабу къовсам, дегIайоагIача немецки милитаризмацарча къовсама цо лелаю хоадамболлаш йола позици...

Халкъа Польша хьахинна барайтта шу дузача дийнахьа оахош хьабена никъ дагалаьцача тхона чIоагIа тоам а хулаш белгалдоал тхоай халкъ, тхоай мохк бIубенна социализм котъяларгахьа бодаш хилар. Из хиннад оаха оахош хьийгача къих хинна ца Iеш, Iалаьмате доккхача даькъа, СССР халкъашца цIаккха йохаргйоаца барт-цхьоагIо хилар бахьан долаш, вежарий санна цхьан гIулакх леладеш социалистически мехкаш хилар бахьан долаш. В. И. Ленина васкеташ польски лаьтта, лертIагIа, творческегIа оаха чакхме доах дукхагIа хулар тха толамаш. Сийлахь-боккхача, даиман бахаргболча марксизма-ленинизма хьехама тешаме хилар — из ба тха парте, тха халкъа-демократически пачхахьалкхен низ духбувла хьаст.

«Агитатор» яхача журнала № 13.

Номер 14 йола „Агитатора блокнот"

Подписчикашта дIаухийташ да КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пропагандаи агитацеи отдела номер 14 йола «Агитатора блокнот».

Хьаделлалу из хоамаца: «Халкъий йоккха форум». «Беседе» яхача разделе кепа техай машиннаькъа Грозненски отделене керттерча инженера Г. Филиева «Машиннаькъахой Ди» яха статьяи, хIаьта Хь. Бокова «ШариIатахи Iадатахи юхедисараш дIадаха вай вахара юкъера» цIи йола статьяи.

Агитаце опыта трибуна латт «Гудермесский» совхоза шурий-товарни ферма бригадира В. Ляпина яьча «Хьайбай продукци хьаяра кердача коталонашка!» яхача беседахи, хIаьта «Вазиев Бориса коллектив кхею» яхача И. Свиридова корреспонденцехи.

«Хьа записной книжка тIа, агитатор» — цу рубрика кIал кепа техай цифраши факташи: «Ах шера план — ханал хьалха», «Ер лу республика колхозаштеи совхозаштеи хьайбай продукташ эцара маьхаш лакхдаро».

Цул совгIа, хьажкIаши, шекара свеклаи, бобови культураши хьалкхеяра опытах долча литература указатель а я блокнота кердача номер тIа.

ЮРТА ЛАЬРХIА ЙОЛА МАШИНАШ ШОЗЗА ДУКХАГIА АРАХЕЦ

ЛЕНИНГРАД, 20 июле. (ТАСС). Юрта боахама лаьрхIа йола машинаш шоззачул дукхагIа арахец Ленинградски экономически районе. Колхозашеи совхозашеи хьайийю хьайбаш леладеча, пропашни культураш хьалкхееча, дIадийнача ялаташта Iунал деча, ялат чуэцача балхашта комплексни механизаци еш йола оборудовани.

Юрта лоархIамегIа дола заказаш сихагIа кхоачашдар духьа производствана специализаци яьй. ХIанз цу продукцех 98,5 процент поточни линеш тIа кийчъеш я.

Укх сурта тIа шоана гу Гандаев Лаьча. НПУ «Старогрознефта» № 12 йолча буровой бурильщика помощник ва из. Бригаде хинна а ца Iеш ерригача НПУ-а дикагIчарех лоархIаш ва Лаьча. Л. Маргосов керте латта коммунистически къахьегама цIи лелаю бригада кастта йистеяргья скважина бурув теха. 3500 метр кIоарга йолча скважина дукха ха ялалехь мехкдаьтта лургда!

П. Катакова сурт.

IИЛМАННА КАРАГIДАЬННАР—БАЛХА ЮКЪЕ

ЛАЬТТАН КIАЛХАРА ДОГIА

Лаьттан хий дехкара Iилма дунен тIа эггара къаьнагIа дарех да. Цхьабакъда, хIанзалца масса а хана цхьан тайпара дийхкад из: лаьттана хий хьатIа а доаладийя баьцовгIай овлашта тIера чу а ухийташ.

Мел хий совгIа ухийт хий дехкача харшашка! Цхьан гектара тIа цкъа хий диллара пхи бIаь кубически метрал кIезигагIа доацаш хий деза, хIаьта цкъаза эзар а кхы совгIа а деза. ХIаьта баьцовгIа-м духхьала шийна эша хий мара дIа мича эц. Гектара дуллаш долча хина боарам 150-зза дукхагIа ба баьцовгIашта бокъонца эшаш долчул.

ХIаьта йиш яц-теш, баьцовгIай овлашта эша хий духхьала цар овлашта дIадала, оалаш долчча тайпара. цар цIагIа чукхачийта? Фу хургдар лаьттан сомача тIоана кIалха ший тайпара лаьтанна кIалхара догIа делхийтача?

ХIаьта, Iилмахоша из проблема къоастаяьй. БаьцовгIай овлашта хий духхьала дIадала торо луш йола гидробур яха чоалхане йоаца оатхал яьй цар, хий диллара совгIа фу лаьттах долла торо хулийташ йола. БаьцовгIашта зулам деча са доаллача хIамашца къовсам лоаттабу дохьажаши уж дегIа ухийта стимулятораши шийца йолча хин кIежо, лаьттах дIадолл фу а.

Вешта аьлча, шоай дахара хьалхарча деношкехьа денз, уж дегIаахара мел эшаш дола хьалаш Iалашду баьцовгIашта.

Гидробур я, шарикови авторучкана тара а йолаш, цхьа метр йIаьхен 12—25 миллиметр сомен а йолаш йола металлически трубка. Цун лохехьара оагIув я наконечник санна ира а йолаш юхье автоматически клапан а йоаллаш. Сетташ йолча шлангашца гидробур вIашагIъювз резервуараца. Трубка чу хий дIачудохийт 1—2 атмосфер болча низа Iоткъамца. Цхьан—шин секунда метр кIоарга лаьттах йода гидробур, хIаьта ше Iочуяхийтача кIоаргалга хьежжа цига хийи смеси дIа а йоаржаю.

Цу трубка шерра никъ хьабийллаб юрта боахаме гидромеханизаци яра.

МалагIа «къайле» я лаьтанна кIалха хий диллара?

Лаьттах доахкача баьцовгIай овлашта гидробура новкъосталца техача массехк литр хиво капиляирашка гIолла шийна тIаоз лаьттанцарчен атмосферацарчен феца йола хина Iанараш. Iанараш тIахьелх «хий техача моттига», цунна гаргакхоачача ханна вIашагIа а кхийте кагий хи тIадамаш хул царех. Ший тайпара тхира догIа а хиле шортта дика лаьтта тIоададу цар.

Дукхача опыташа хьахьокх цу тайпара чура лаьтта тIоададар, арахьара тIоададечул шозза — кхозза дикагIа хилар. Лаьттан кIалхарча догIо торо хулийт лаьттан кIоаргагIарча тIоанах пайда эца. Цу тIоана юкъе гIолла чакхдоалача хиво, цигара минеральни тухаш лоала а дийя, капиляирашка гIолла кIоаргачара урагIаяхь хьаьна хIамаш. Цу тайпара, баьцовгIашка дIакхача йиш я лаьттана тIера а кIалхара а хьаьна хIамаш.

Цхьабакъда, цул совгIа кхы а дикадараш хул цох. Лаьттана кIалхара хий тохаро дийнду «дайна» лаьташ, масала, солончакаш. Низаца кIалхара урагIдоагIача хиво цу лаьттанцара тух тIадоаккх, хIаьта цигара механически гIулакхашца из дIадаккха атта да. Хьалха пайдана доацаш лоархIаш хиннача лаьтташка, бIаь процент гаргга фу тIадоалийт. кхийола затраташ массехказа лох а еш, хьувкъам кхозза лакхбу.

ТIеххьарча шерашка масса а тайпарча тохкамашка гIолла чакхъяьннай гидромеханизаци, хIаьта хIанз юртбоахама балхашта юкъехьош а латт. Къаьстта толам болаш чакхйоал из сомийи комсийи бешамашка, царна лаьттан кIал гIолла хий дуллаши сомий гаьнаш кхоабаши.

Ховш да, филоксера яха лазар, комсий бешамий моастагI, лаьттана юкъе дахаш хилар. Из лазар шиъ-кхоъ метр кIоарга лаьттах чу а дахе баьцовгIай овлаех лат.

ХIанз, комсий кIотараштагонахьарча тайп - тайпарча тIоанашка кIезиг - кIезига дохьажа химикаташ чукхухьаргйола, керда, кIоарга ухаргдола гидробураш хьадаьд. Цхьан квадратни метр тIа диъ гидробур чудохийт. Цу тайпара дохьажаш чудахийтаро филоксера яха лазар дIадоаккх, хIаьта комсий кIотарашта зе а дац.

Комсаш дIайогIача хана а дика болх булу гидробурашца. Цар новкъосталца кийчъю 0,6 метр кIоарга скважинаш. Коачача лаьттахи удобренеехи йизза йолча цу скважина чу Iочуувттабу комса саьрг, хIаьта цо цига сихен дикен овла а хец. Цу тайппара комсаш дIайогIаш болх беча хана кхозза — диазза лакхлу къахьегама овсарле.

Цхьабакъда, сомийи комсийи бешамашка деча балхаш тIа гидробуро ше дика хилар тешшаме хьахьекха дале а, кхашка деча балхашта хIанз эггара хьалха юкъейоалаеш мара яц гидромеханизаци. Укх тIеххьарча кхаь шера из шерра юкъекхийлай баьца дaараши хьажкIаши хьалкхееча. Московски областа дуккхача совхозийи колхозийи доккхийча кхашка («Городище», «Бромницкий» «Белая дача» яха совхозаш) дIадодар кIезигагIа а долаш дикка хьалхагIа кхачийтай дика хьийкъа кабуц, нарсаш, помидораш, коартолаш, хьажкIаш.

Москвена юххерча «Каменка» яхача опытни кхайна гидромеханизаци яро йиш хилийтар цхьан гектара тIа 1.140 центнер моша гIад даккхен томараш тIехь 120 центнер хьажкIаш яхен. «Слава» яха кабуц, массаза санна дIа а йийна хьалкхейича, кхозза кIезигагIа а хьийкъар, (гектара тIара 630 центнера меттел 212 центнер) ши кIира тIехьагIа а кхаьчар, гидромеханизмашца гIулакх а деш кхеяьрел.

Гидромеханизаце новкъосталца дIайийна тайп-тайпара культураш 12—18 ди хьалхагIа кхаьчар, массаза ювча тайпара йийнарел.

Юртбоахама производстве чIоагIа лоархIамера инструмент хулаш латт гидробурах. ХIанз кхы цхьаькха а башхадика машина — гидравлически сеялка хьае гIерташ къахьегаш ба Iилмахой. Цкъа беш массехк тайпа болх берг-ба цо: фу дIадувш, лаьтта цамцадоаккхаш, лаьтта кIал хий тохаш. Из тайпа машина балха тIа оттаяро йиш хулийтаргья тIера культураш чуийца мукъадаьннача доккхийча лаьтташка цу шерре а шортта хьажкIаш кхее.

ХьажкIаш кхееш деча балхашта йизза механизаци а яь, юкъера лаьрхIача гектара тIара бIаь центнерага кхоачаш хьажкIаши эзар центнерага кхоачаш моша гIади даьккхача (хIаьта иззамо хьувкъам лаьтта кIал хий дехкаш хилча хийцца баккха йиш йолаш ба) цунах боала пайда хургба кхы тIа дуккха лаьтташ совнагIа карадерзадича боалар миссел.

А. КИРЮХИН,
ТАСС-а обозреватель.

КХАШКА ХИЙ—ХЬУВКЪАМ ДИКА

Укх тIеххьарча пхийтта дийнахьа республикерча колхозашен совхозашен 7 эзар гаргга гектара тIа хий диллад юртбоахама культураштa. Планах 70 эзар гаргга гектара тIа дилла дезача метте, 1962-ча шера дIайийнача культурашта 46 эзар гектара тIа мара хий дилладац.

ДIайийнача культурашта хий дуллилга, хьалхагIа а санна, дикагIа лел Сунженски районе. Гидуаргаш, хьажкIаш, баьца дaараш дIадийнача 1733 гектара тIа хий диллад районерча боахамаша.

Кхашка хий диллара гIулакх во лелац Шелковской района «Коминтерн» колхозе а. Алхха укх тIеххьарча шин кIирах хий диллад цига 245 гектар хьажкIашта. 374 гектара тIа цкъара хий а дилла, хIанз хьажкIашта шозлагIа хий дуллаш я цу районера «Красный пахарь» яха колхоз а.

Укх тIеххьарча хана 250 гектар хьажкIашта хий диллад Грозненски районерча «Аргун» колхозе а. Цхьаццадолча дийнахьа 30 совгIа саг балха аравоал цига кхашка хий дехкаш болча нахах. Кастта массанахьа а хий дилла яргья колхоз. ВIалла шеко яц цу балхо колхоза дIайийна культураш дуккха а дикагIа хьувкъийтаргхилар.

Цхьабакъда, массанахьа лелац из болх ишта дика. Кхашка хиш дехкилга вIалла теркал деш а бац Ачхой-Мартана района «Новосельский» совхозера бараш (керттера агроном Гайворонский). Планах 1198 гектара тIа хий дилла дезача метте, алхха 140 гектара тIа мара хий дилладац цига. Кхашка хий диллара план 54 процент мара кхоачаш а ца еш, иштта ледара лел из болх цу районерча «Лермонтовский» совхозе а. ХIаьта цу шин совхозера дараш санна хьалаш долча «Самашкинский» совхозо тIеххкхоачашъяьй кхашка хиш дахкара план. Гуча да, «Новосельскийи» «Лермонтовскийи» совхозий кулгалхоша кхашка хиш дахкара гIулакх тесса диталга, цунца цар боахамашта доккха зе делга.

ДIайийнача культурашта хиш дахкара гIулакх во леладу Предгорни экспериментальни совхозе а. 392 гектар хьажкIех алхха 30 гектара тIа мара хий дилладац цига. Дуккха специалисташ а болаш опытни станци цига йоллашехьа а, дикадар, дIайийна культураш массаза а дика хьукъае торо хулийтаргьяр, шоаш леладарал совнагIа, наха а дIахьеха декхарийла из боахам боллашехьа а латт из гIулакх селла эсала.

В. ЗАВРАЖНЫЙ,
Хина боахама управлене вокхкагIа вола агроном.

ШОЗЛАГIА ХЬАЖКIАШ ДIАЮВ

Наурски района шерача аренашка дажаш дукха доахани жаи да. Дулх, шура, хьайбашкара йоала кхыйола продукташ алсамъяхара де деза керттердар да хьайбашта шортта тайптайпара доакъар хулийтилга.

Коммунистически партеи Советски правительстваи юрташкарча къахьегамхошка даьча кхайкарала дикача гIулакхашца жоп а луш, укх шера 4500 гектара тIа хьажкIаши 1400 гектара тIа ялата лаьрхIа борци ардаш тIа шозлагIа дIабе лаьрхIад наурцаша. Кхо эзар гектар совгIа уж культураш дIайийна баьннаб наурцаш хIанзале а.

Из болх дика лел районе эггара йоккхагIа йолча Ленина цIерахча колхозе. Ка бола ялат чуийца мукъадаьннача лаьтта 1.100 гектар хьажкIаши йиъ бIаь гектар совгIа борци дIабийнаб цига хIанзале а. Ардаш тIа шозлагIа культураш дIаера болх къаьстта дика лелабу коммунист Ф. Катерович керте латтача колхоза комплексни бригадо. Кхы тIа а 250 гектар хьажкIаш дIае лаьрхIа я бригада коллектив. ВорхI агрегат я хIанз из болх беш, «ДТ-54» яхача ерригача трактораша болх шин сменах бу.

Оахам геттара дика ду трактористаша Андрей Абашинен Александр Саморуковен. Норма ворхI гектар йолча метте, «ДТ-54» яхача трактораца сменах 10—12 гектар оахам ду цар. Ялат дика дIадув тракториста Николай Солнышкинен, сеяльщикаша Владимир Краевскен, Александр Лазаревен. Шин дийнахьа 200 гектар борц дIабийра цар. Массане а хьокхам эца мегаргболаш дика дIаюв хьажкIаш «Беларусь» яхача трактораца Василий Колпиковен сеяльщика Николай Широкихен. Норма 14 гектар йолча метте, сменах 25 гектар хьажкIаш дIаюв цар.

Хьайбаш кхоаба боккха боахам ба районера «Терский» совхоз а. Укхаза а шозлагIа дукха ялат дIаде лаьрхIад. Цига хIанзале а дIайийнай 800 гектар хьажкIаши 200 гектар борци, хIаьта еррига ардаш тIа шозлагIа дIае лаьрхIараш я 1.200 гектар хьажкIаши 300 гектар борци.

ШозлагIа ялаташ дIадера мукъадаьнна 1.400 гектар лаьтта да. Норма 16 гектар йолча метте, хIара денна 25 гектарага дIакхоачаш оахам а деш, хIанз чуийнна лаьтта оахаш боахк трактористаш Иван Броварский, Дмитрий Горлов, Михаил Гревцев.

Р. БОГДАНОВ.

ЦХЬАН КОЛХОЗЕРА ДИКА ХОАМАШ

Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза къахьегамхоша укх шера дIа мел дийна ялаташ дика хьувкъадаьд. ХIанз шоай къахьегама деноех керда кIа хьаэца кийчлуш ба колхозхой. Массанена а дика хов къахьегама денах шоашта мел фу лургда.

Къахьегама денах дала лерхI шишша килограмм кIа. Укх шера соахкарчул кхо бIаь грамм дукхагIа кIа лургда хIара къахьегама денах.

Шерагара - шу массаза доал тоалуш латт тха колхозхой вахара хьал, лакхлуш латт цар культурни хьашташ.

* * *

Дукха ха йиcаяц № 5 йолча шурий-товарни фермен № 2 йолча хьакхарч лелаеча фермен электрически ток хьатIая. «Сельэлектрострой» яхача республикански треста болхлой ба цу фермашка высоковольтни лини юллаш.

ХIанзале 120 анкерни а кхыйола опораш оттаяь а баьнна, ток хьайоагIаргйола саьргаш хьалъохка кийчлуш ба болхлой.

Электричество чуйилла яьлча дикка аттача баргба хьакхарч лелаерий болх. Токо болх бе йолайолийтаргья ферме дуккхача хана денз латта комбинированни доакъар кийчдеш йола агрегат. Иштта болх бе йолайолийтаргья силосни паста кийчъергйола агрегат а. Электричество чуйилларца цхьана вIаштIехьдаргда фермашка водопровод йиллара гIулакх а.

Е. КАСАКОВ,
колхозни многотиражни газета секретарь.

«Назрановский» совхоза шурий - товарни фермерча хьайбаш леладераша районе эггара хьалха кхоачашъяьй паччахьалкхенна шура дIаялара ах шера план, заданел совгIа дIаеннай 634 центнер шура.

План ханал хьалха кхоачашъяра гIулакха юкъе доккха дакъа лаьцад ялх бетта чухь хIара фуражни Iаттагара 2445 килограмм шура яьккхача дикагIа йолча доярка Барахоева Лемкас. Задани 580 килограмм тIеххкхоачаш а еш, духхьашха дахкача хIара шинарийгара 1480 килограмм шура яьккхай къоначa доярка Мархиева Маккас (Лемкай ученицас).

Сурта тIа: йоккхагIа йола доярка Барахоева Лемка (аьттехьараяр) шамара массаж яра опыт къонача дояркага Мархиева Маккийга дIалуш йоалл.

В. ДЗИСЯКА сурт.

ПЕРВОМАЙСКИ РАЙОНЕ...

Юкъе оасарах хIама доацаш, форд санна хьалъэтта латт Первомайски районерча Ленина цIерахча колхоза кхашкара хьажкIаш. Iалаьмате дика Iунал ду царна колхоза къахьегамхоша а механизатораша а. Дика къахьегарах белгалваьннав колхоза механизатор А. Евлоев. Дийнахьа йолча нормах 16 гектара тIара хьажкIаш цIенъе езача цо хIара дийнахьа 22 гектара тIара хьажкIаш цIенъю. Балха тIа дика ка йоалаш А. Евлоев хилар бахьан долаш колхоза къахьегамхоша чIоагIа сий ду цун.

Сурта тIа: тракторист А. Евлоев ший балха тIа.

Д. Василийко сурт.

☆ ☆

«ЗАРЯ» КОЛХОЗЕ

Цхьатарра кхаьча даьлар Первомайски района колхозий кхашкара ка бола ялат. Эггара хьалха ялат чуэца болабеннаб «Заря» колхоза механизатораш. 125 гектара тIара кIа пхе дийнахьа аьрда даккха дош делар комбайнера Мержоев Халатен тракториста Гапархоев Мовласи. Хьалхара центнераш хьакхаьчай колхоза хьатта. ХIара гектара тIара 12 центнер кIа доал.

* * *

160 гектарах хIаране тIара 50 центнер томараш тIехьа хьажкIаш яха дош деннад Орцханов Iаьлас кулгалдеча бригадо. Дукха къахьега деза из декхар кхоачашдара. МугIарашта юкъера лаьтта цамцадаьккхад, шозза оасар даьд. ХьажкIий гIадамаш дика дегIадоагIаш латт. Къаьстта дика балхаш ду Тумгоев Хьусена, Османов Хумая, Хаиров Уматгире, Черкиев Абукара, иштта кхычар а.

КХАШКАРА БАЛХАШ ЦХЬАН КОМПЛЕКСАХ ДУ

ХIа аьнна ка бола ялат аьрда доаллашехьа а, кхашкара ча дIа а доаккхаш, цунах аргIаш а деш, мукъадаьнна ардаш оахаш ба Шерипова цIерахча колхоза механизатораш. 75 гектар лаьтта аьха а баьнна, хIанз цу тIа шозлагIа хьажкIаш дIаювш ба уж. Цунах шортта дика доакъар хургда колхозага.

Деррига балхаш цхьан комплексах а дика ка йоалаш а ду.

ДЕШАРХОША КОЛХОЗА НОВКЪОСТАЛ ДУ

— 220 гектар хьажкIаши 180 гектар гидуаргаши дIайийнай оаха, — йоах Орджоникидзе цIерахча колхоза тракторни бригада бригадира Гандаров Махьмуда. Болхлой низ дIа а ца кхоачаш, оасар котдалар кхерам болаш ха енаяр колхозе. ДешархошкарагIо дийхар оаха. Цар чIоагIа раьза а хинна новкъостал дир колхоза.

Дешархоша новкъостал а деш, хIанз хьажкIашта оасар даь даьннад. Къаьстта дика къахьийгар Мужечарча бархI шера школерча дешархоша Оздоев Лавзана, Аушев Мусас, Темерханов Захраила, иштта кхы дуккханеша.

ХЬАЖКIАШТА ОАСАР ДЕЧА

Ленина цIерахча колхоза хьажкIашта оасар де бахар укх деношка слюдяной цехера мехкарий. Царца яр цеха начальник Бембулатова Кейпа а. Колхоза новкъостал де арабаьннача цу цхьан дийнахьа 45 гектара тIа оасар дир мехкараша. Цу балха тIа къаьстта дика къахьийгар ТумгоевгIар Лемкаси Маржанен, ГероевгIар Тамараси Хьаваси, Бузуртанова Хьавас, Долакова Тоте, Стасенко Екатерина, Дзейтова Хаджата.

АГИТБРИГАДА КХАШКА

Районни культура ЦIен агитбригада районерча колхозий бригадашка яха хиннай. КъахьегамхоштачIоагIа дезаденнад художественни самодеятельноста коллективо увттаду концерташ. Йоккха йоаца пьеса, лирически иллещ, кадай халхараш да цу коллектива репертуараца. Боккха сакъердам боал къахьегамхошта конферансьеша Булгучев Баширан Хельдехароев Зяуддинен деча къамаьлех.

Района кхашкарча къахьегамхошка хьокха керда программа кийчъеш я хIанз районни культура ЦIен художественни самодеятельность.

А. ЭСТОЕВ.

Совхозашка къахьегамах доагIар—цхьан лар тIа

Укх шера КПСС мартовски Пленуме ше къамаьл деш нов. Н. С. Хрущева аьлар: «Колхозаши совхозаши декхарийла я производство дегIайоалаеча колхозхойн совхозий болхлойи материальни хьаштдолаш хилар лакхдергдолча ерригача торонех пайда эца». КПСС ЦК, СССР Министрий Совето, ВЦСПС тIайийцача соцамах соахка денз кердача система тIа даьккхад совхоза болхлоштен гIулакхера бараштен хьийгача къих доагIар дIадалара гIулакх.

Из система болхлой материальни хьашташ дикагIа Iалашдеш я. Цу системах, масала, шиннел дукхагIа хиннад хьайбай продукци яккхарах дола маьхаш, хIаьта иштта лакхденнад болхлошта телаш дола алапи а.

Хьаэцаргья вай «Назрановский» совхоз. Расценкаех (хьайбай продукци яккхарах дола маьхаш) нийсса лелайича хьахулар хьахьокх «Назрановский» совхоза Аьлтий-Юртарча отделене доярка Барахоева Лемкас ийдеча алапе. Цо массаза шура яккхара план тIеххкхоачаш а еш, юкъера лаьрхIача хIара бетта дукха хIама ца эшшаш ткъо-ткъо тума алапи эц.

Цунца цхьана белгалдаккха дезаш да, «Назрановский» совхозе болхлошта хьийгача къих доагIар кердача системах дIадалар гIулакх во латташ хилар. Дуккха моттигаш я совхозе алапена еча планированеца, балха нормаши расценкаши увттаяра балхаца доккхий гIалаташ долаш, средстваех эца беззача тайпара пайда ца эцаш, цхьаккха а бахьан а доацаш кхаь беттага кхаччалца йолча хана алапеш а натуроплатех доагIар а болхлошта дIа ца луш.

Боахама планово - производственни хьокхамаш хувцадаларга хьежжа хувцалу кердача системах продукци яккхарах тела маьхаш а. Цхьабакъда, дуккхача совхозашка («Назрановский», «Октябра 40 шу», иштта кхыйолча) 1962-ча хьалхарча ах шера къаьнара расценкаш лелаяьй. Цу дешо болхлошта баьча балхах доагIачa тайпара алапи дIалулга вIаштIехьдалийтадац. «Назрановский» совхозе 5 отделене шо-шоай хьалашка хьежжа хургдолаш оттадаьдар яьккхача шурий центнерах доагIар.

Да-м нийса дар из. Бакъда, цхьан совхоза отделенешта юкъе сов йоккха хила йиш яц уж башхалонаш. Йоккха башхало йолаш да Аьлтий-Юртарчен Экажкъонгий - Юртарчен отделенешкарча дояркашта телаш дола алапеш, вешта аьлча 1 сомаген 46 кепигаген кхоач из башхало.

Экажкъонгий-Юртарча отделене, оттаьча расценкех (центнерах 4 соми 15 кепиги) а телаш ерригача дояркашта тарифах тел алапи. Масала, доярка Асаевайна ах шера ше леладаьча доахан группагара яьккхача 8186 килограмм шурех 363 соми 60 кепиги яздаьд. Иззал алапи яздаьд цу ханна 4623 килограмм мара ца яьккхача дояркана Добриевайна а. Цхьан дешаца аьлча, Добриевас ах шера ийца алапи 67 соми 60 кепиги дукхагIа хиннад, хIаране ах шера 11 эзар килограмм шура яьккхача Аьлтий-Юртарча отделене дояркай алапел.

Ах шера баьча балха итогаша хьахьекхад, тайп-тайпарча отделенешка тайп-тайпара расценкаш хиларах цхьаттара долча хьалашка балхаш даьча дояркай алапешта юкъе йоккха башхалонаш хилар. Масала, Аьлтий-Юртарча отделене дояркана Маккиевайна ах шера яьккхача 11 эзар килограмм шурех 295 соми 90 кепиги яздаьд, хIаьта иззал шура яьккхача Яндрерча отделене дояркана н. Котиевайна 334 соми 40 кепиги деннад. Продукце дикалген дукхалген хьежжа хьийгача къих доагIар дIадалара социалистически принцип телхаю цу гIулакхо.

ЧIоагIа тамаш йолаш хIама да юрта боахама министерства уж 1962 шерара расценкаши баьча балхах доагIачох йола положении чIоагIъяр.

Цу совхозе профсоюзни организаце лерттIа доал ца дар бахьан долаш, кхашка балхаш даьча болхлошта натуроплатах доагIар (хьажкIаши коартолаши) дизза дIаденнадац. Цу гIулакхо болхлой балхацара безам боаккх.

Духхьал дIаала дезаш да, болхлошта баьча балхах доагIар дIадалара гIулакх эсала лелара бехке совхозий кулгалхой, профсоюзни организацеш, хIаьта иштта юрта боахама Министерство хилар. Цхьанна а совхозе, территориальни управлене, е кхыметтел министерстве саг вац къахьегамен алапен гIулакх леладеш.

Болхлошта алапеш яздара гIулакх учетчикашка дIаденнад совхозашка. Цо ше табель а лелаю, алапеш а язду, дерригача документашта кулг а язду. Дуккха моттигаш корайоагIа документаш тIа гIалаташ долаш а тайпан цIераш хийца а. «Октябра 40 шу» яхача совхоза 2-ча отделене май беттарча учета табелаш тIа дIайоаьяр 5 тайпан цIи, тоаьяр 7, хIаьта иззал кхыча шаькъашца керда тIаязъяь а яр.

Экажкъонгий-Юртарча отделене («Назрановский» совхоз) моттигаш я цхьанне кулг ца яздаьча нарядех ахчаш дIатийнна.

Къаьстта белгалдаккха дезаш да цу шинна а совхозашкарча рабочкомаша болхлошта баьча балхах доагIар лерттIа вIаштIехьдаккхара хIама деш ца хилар. Цар декхар дар расценкех а баьча балхах доагIачох а хIара болхло дIакхетаве, администрацегара цу хьакъехьа лерттIа порядок оттаяр хьадеха.

ДIахо магийта а гаьна даккха а йиш йолаш дац болхлой алапей гIулакх цу тайпара леладелга. Совхозийи, территориальни управленейи, министерстваи кулгалхой декхарийла ба касттача хана, болхлошта баьча балхах доагIар дIадалара гIулакх цхьан лерт тIа даккха.

С. ЧУХАРЕНКО,
Облсовпрофа къахьегамен алапен отдела заведующи.

Ханнахьа хьалъяь яха еза школаши интернаташи

ЧIоагIа йоакхо ю партеи Советски правительстваи дешархой. Шерагара шу массаза доал дукхагIа хьалъеш латт керда школаш, интернаташ, школе даха ха йоацача берий учреждениш. Школаш хьалъяра ахча ходац вай паччахьалкхено. Алхха укх тIеххьарча кхаь шера, вешта аьлча халкъа образоване система эргаяккхара хьакъехьара Закон арадаьлча денз вай республике хьалъяьй 1110 моттиг йола 52 школеи 4 интернати.

Селлара дукха хьалъеш йоллашехьа а тоъаш яц школаш. Кхаь сменах бераш деша ухаш дукха школаш я вай республике. Из боккха хьовзам ба берашта а хьехархошта а, иштта берий даьшта а. Школаш ца тоъара маIан да бераш сихха дебаш хилар а школаш хьалъяь яхара декхар гIишлош еча организацеша кхоачаш ца дар а. Масала, эггара хьалха «Чечингстрой» трест а йолаш йолча гIишлош еча организацеша болх во бар а школаш хьалъяра паччахьалкхено хьахийцача ахчах бизза пайда ца эцар а бахьан долаш 1958 шера хьалъяь ца йоалаш йисар 23 школеи школашта - интернаташта йола 12 общежитии.

ХьатIадоагIача 1962—1963-гIча дешара шера денз декхар а даь бархI шера дешилга тIадожадеш да массанахьа а. Цу гIулакхо доккхий декхараш тIадожаду халкъа образоване органашта, моттигерча къахьегамхой депутатий Советашта, ерригача общественноста. ХIара школе дешара-хьехама болх дика вIаштIехьбаккхара гIулакхa геттара боккха лоархIам болаш хургья цар материальни база. Из да помещенешцеи дешара а боахама а оборудованецеи школаш Iалашъяр.

Хьалъеш латт 9960 бера лаьрхIа школаш, школашта-интернаташта 3 общежити, республикански педучилищана дешара корпуси общежитии, 5 детсад, хьехархошта чуIе 14 цIа. Просвещене дукхагIа йола объекташ хьалъер «Чечингстрой» трест я.

Хьалхарча ах шера баьча балха яьча итогаша хьахьокх, тресто хьалхагIа а санна геттара шортигеи вои гIишлош хьалъеш хилар.

Тресте керда кулгалхой тIабаьхкача болх тоалургба яхаш сатувсарах хIанз укх сахьата хIама хулаш дац. Болх тоабара гIулакхa хIанзалца кхы карагIдаьнна хIама дац керда венача треста управляющена нов. Н. И. Кашлинскена а керттерча инженера нов. А. И. Липейна а. Хьалхарча ах шера цхьаккха школа а е интернат а хьалъяь яьккхаяц тресто. Йизза торонаш яр трестага Урус-Мартанера 400 моттиг йола школа, Шелковскойра 520 моттиг йола школа, Овтара - Юртара 520 моттиг йола школа, Сальсанара 280 моттиг йола школа, кхоккха бIаь моттиг йола Веданареи Наьсарен - Вокзалереи интернаташ хьалхарча ах шера хьалъяь яхара. Уж еррига объекташ лурчох денз хьалъе йолаяь я, ер шу долалуча хана йистеяла дукха хIама эшаш яцар уж, хьалхарча деношке а денз цу объекташта тIаберзабе безар беррига болхлой низи материальни кхоачами. Эшшача тайпара нийсделанзар гIулакх, ши бутт ха йоайир дIа-хьа хьайна ца боалаш, из бахьан долаш эггара лоархIамегIара ха карара ялийтар. Ховш да тресте хана хам беш ца хилар. Ханнахьа материалаш тIа ца яр бахьан долаш хадданза сайце латташ хул гIишлош хьалъеча дукхагIа йолча моттигашкара механизмаши болхлойи. Уж сайца латташ дукха ханаш яьхай Ведана, Шелковской школаш хьалъеча, Урус-Мартане, Наьсарен - Вокзале интернаташ хьалъеча, иштта кхычахьа а. Укх шера йистеяла езача просвещене Министерства объекташка 6 бетта 42 процент мара капиталовложенеш дIаяхийтаяц, вешта аьлча цу гIулакха хьахийцача 890 эзар сомах пайда ийцабац 376 эзар сомах мара.

Маца яргья трест школаш хьалъяь? Цхьа бутт совгIа ха яьлча дIадолалу керда дешара шу, хIаьта дукхагIа йола школаши интернаташи кийчъяланза хургья, нагахьа санна тресто хIанз мо мара кхы сухал ца бойя.

Овтара - Юртарча, Лакха-Новрерча, Герменчукерча школашта Iалаьмате боккха хьовзам хургба уж ханнахьа хьалъяь ца йоале. Цу ерригача школай кхаь сменах е езаргья занятеш. Школаш - интернаташ ханнахьа хьалъяь ца ялар бахьан долаш деша хьачу ца эцаш диса тарлу бIаьш бераш. Из кхетадой гIишлонхошеи цар кулгалхошеи? Корта болаш дац дергда яхараш дукха а долаш, хьадеш лоадама хIама а доацаш болча трестеи гIишлош яйтача управленеи кулгалхой дош. Форманна оттаяь хIара объекте де дезача балхий график, тIаийца социалистически декхараш да тресте, цхьабакъда, из деррига а каьхата тIа мара кхоачашдеш дац. Треста болх бокъонца мишта лел а хьежа, из лер тIа баккхара треста кулгалхошта новкъостал хIана дац республикерча хьалхле лелаеча цхьанна а организаце, парте Заводской райкомо?

Школаши интернаташи хьалъяь ца ялара оттаде корта а болаш бахьан дац гIишлонхой. Ахча боарамагIа тел гIишлош еча организацешта, нов. Кашлинске ше дуккхаза а КПСС Нохч-ГIалгIай обкомеи Министрий Советеи совещанешка яьхача тайпара, фондови материалаш кхоачаш хиллал лоаттаю. Ий Ютоха 70 кубометр ардакх йоацаш Шелковской школа йисте ца йоалаш латта дукха ха я, хIаьта № 2 йолча СУ май беттехье а кхаьчаяр 500 кубометр ардакх, цхьабакъда, Шелковской школа йистеяккхара 70 кубометр ардакх яла вIаштIехьдаьннадац. Ерригача тресто а цхьоалагIа май хьатIакхачалехьа Главснабсбытагара хьайийцай хьалхарча ах шера шийна фондах йоагIаш мелйола хьу. ТIаккха мича ух хьу а кхыйола материалаш а, нагахьа санна укх шера йистеяла езача объекташта а уж луш ца хилча?

Школаш хьалъеча деш дола гIулакхаш геттара эсала да, технически хьалашка хьежжа хьалъяц Урус-Мартанера, Герменчукера, Шелковскойра школаш, Наьсарен - Вокзалера, Урус-Мартанера интернаташ.

Къаьстта во да Урус-Мартанерча 400 моттиг йолча школенна деш дола отделочни, сантехнически, электротехнически балхаш. ГIишлош еча технически тIахьожам во лоаттабу Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета чуйоагIача капитальни гIишлош яйтача управлене (нач. нов. Шадури), доккхийча кхоачамбоацарашца къовсам лоаттабац, гIишлонхошта могийт цар проектни документацега хьежжа ца деш дола балхаш, къаьстта а отделочни, сантехнически, электротехнически балхаш.

Къаьстта чIоагIа бехк баккха боагIа МагIалбикеи «Советская Россия» яхача комсий совхозеи школаш хьалъяра балхаш геттара мела деча № 1 а 10 а йолча Совнархоза СМУ-х (начальникаш нн. Осипови Сапроновичи). Август бетта хьалъяь яла езаш йола уж школаш ца ялар кхерам болаш я. Новкъосташа Осиповеи Сапроновичеи де доагIар дац 1-гIа сентябрь хьатIакхачалехьа школаш хьалъяь яхара. Из школа хьалъяь ца йоаккхе кхаь сменах, кхыметтел йиъ сменах а е езаргья занятеш. Из хилийта йиш йолаш дац.

ХIанз юхейисача ханах пайда а ийца гIишлонхоша шоай беррига низ тIабахийта беза кердача дешара шера берашка паргIатта деша торо хилийтара.

ГIишлонхой декхар да укх шера хьалъяь яла езаш йола школаши интернаташи шоай ханнахьа йистеяхар. Цунга сатувсаш да бераш а цар дайноаной а.

Н. ДЕМУШКИН,
Нохч-ГIалгIай АССР просвещене министра заместитель.

Кердача толамашка

Дика къахьег укх шера Наурски района «Советская Россия» яхача комсий совхозерча комсаш кхеерашеи хьайбаш леладерашеи. Соахкарчул 55 процент дукхагIа комсаш чуэца лерхI укх шера, вешта аьлча — 4000 тонн.

Комсашта дика доацаш денад 1962 шу. Боккъал дар аьлча, цIаккха а леpттIа догIа делханзар бIаьсти, иштта да ахка а. Йокъал латт. Комсаш а йокъаяла йолаеннаяр. Дика летаь комсаш фуннагIа даь а кIалхара яха езаш хилар. Цу тIа а цхьаццайола моттигаш хий дилла йиш йоацаш яр, айенна хилар бахьан долаш.

Цхьаццане секунда 90 литр хий тоха низ кхоачаш 4 насос я совхозе. Шин сменах болх белга вIаштIехьа а даьккха, царца хий тохалга доладир. ХIара дийнахьа 15—20 гектара хий тоха вIаштIехьдоалар цу йиъ насосаца. Цул совнагIа, хIара денна 12—15 гектара тIа вешта а дуллар хий. 120 гектара тIа хий диллад хIанзалехьа. Латаш йолча ерригача комсашта хий дуллилга 1-гIа август хьаотталехьа йистедаккха лаьрхIад.

Нормаш 180—200 процент кхоачаш а еш, комсашта хий дуллача къаьстта дика къахьег Огурлиев Мусарбе, Еланский Павела, Сиенко Ивана, иштта кхы дуккханеша а.

Комсашта хий диллар уж хьувкъара бола тешам ба. КIоаргга из кхетадаь ба совхоза беррига комсаш лелаераш. Коммуниста Шайхалиев Усейма, Литвиненко Марияс, иштта кхычар кулгалдеча цхьаццайолча бригадашка хIара гектара тIара 100 — 110 центнер комсаш яргья.

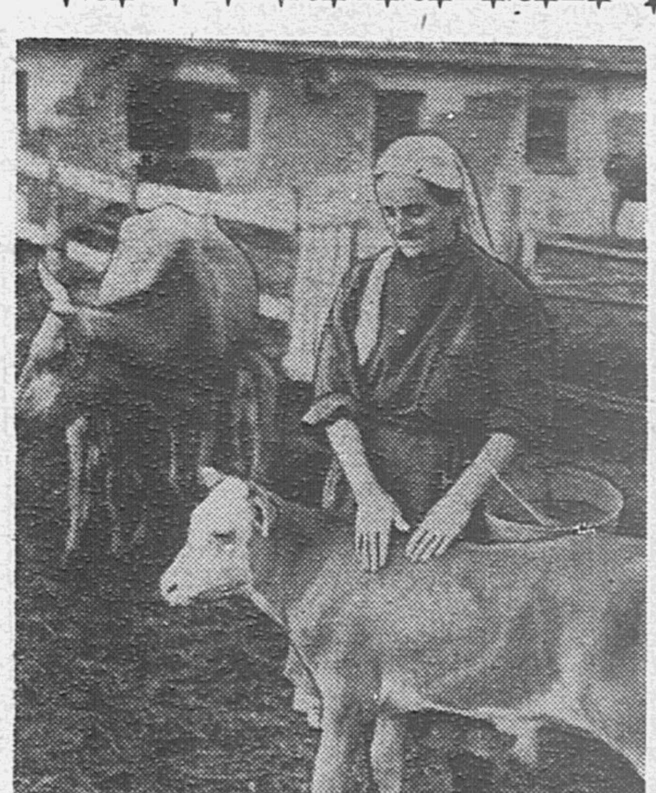
Комсаш лелаерел тIехьа ца бусаш, дика къахьег совхоза хьайбаш леладераша а. Паччахьалкхенга шура йохкара план 102 проценти дулх дохкара план 130 проценти кхоачашйир цар хьалхарча ах шера. ХIара Iатто луш йола шура 1440 килограммага дIакхоачайир ах шера, хIаьта дикагIа болча доярката Гречко Александраси Пожагина Пелагеяси шоаш леладеча доахах хIара Iаттагара 1500 килограмм шура яьккхар.

Совхоза боахам тоабалара Iалаьмате боккха лоархIам болаш ба хьайбашкара йоала продукташ дIаэцара маьхаш лакхдара хьакъехьара соцам. Уж маьхаш лакхдар бахьан долаш бежанеи хьакхийи дулх дохкарах 20,5 эзар сом совнагIа ахча дукхагIа кхоачаргда совхозага. Цунах торо хургья хьайбай боахама эшар Iалашде, халача балхашта механизаци яра гIулакх тоаде, хьайбаш дебаде.

ХьатIадоагIача 1963-ча шера дулх 70 проценти шура 20 проценти дукхагIа яккха лерхI оаха. ХIанз укх сахьате бIарчча ферма хьайийца аьлча, хIара Iатто дийнахь-бус 12,5 килограмм шура лу.

Доккхий декхараш да совхозо кхоачашде лерхIараш. Кердача ахчанца 700 эзар сом пайда юхе а бусаш чакхдаккха лерхI боахама шу. Планал совнагIара пайда а 380 эзар сом гаргга хургба, хIаьта цо тхога йиш хулийтаргья производственни база чIоагIъе а тхоай совхозах хьокхамера, дуккха пайда луш бола боахам бе а.

А. СИТАК,
«Советская Россия» яхача совхоза директор.

Наьсарен района «Октябра 40 шу» яхача совхоза Долакха-Юртарча отделенера эггара Iаьсий дикагIа леладеш йолча Долгиева Лоде Арчакова Женяйца цхьана хьалкхедаьд 120 Iаса.

Деррига Iаьсий унахцIена а да, сихха ондадоалаш а латт.

С. Хакиева сурт.

Хи тIа баьхка горянкаш. (Советски район).

В. Байдалова сурт.

Спортсмений толам

Къахьегама толамаш даьха Iац Грозненски нефтемаслозавода болхлой. Укхаза я йоккха говзал йола спортивни коллективаш. Завода спортивни сийле хьаллоаттаеш ба производстве хьалхле лелаю мехкарийи кагийнахи. Укх спортивни сезоне футболахи баскетболахи бургацахи ловзарах хьалхара моттигаш лелаю цар.

Уж толамаш дахара чIоагIа къахьийгар спортсменаша. Дийнахьа производства цехашка хьинаре къа а хьийге, сарахьа спортивни майдан тIа тренировка е водар плотник А. Огиев, оператора помощник Е. Сергеев, слесарь Б. Зиборов, монтажник А. Бабенко, команда дикагIа бола футболисташ. Дукхача шерашка завода сийле хьаллоаттаю цар.

Царел совгIа, дика ловза ховш бола къона спортсменаш а баьхкаб команда юкъе. Къаьстта дика ловз Б. Коньюшков, вратарь В. Зацепин.

Тренировка еш хьийга къа зехьа довнзар. Хьалххара хиннача спортивни вIашагIкхетараша хьагайтар команда низ. «Октябрьнефта» командаца лайзача цхьаннега а хьалхле йоацаш 1 : 1 счет йолаш хилар. ХIаьта, «Старогрознефта» командаца шозлагIа вIашагIкхийттача 5 : 3 счет а йолаш йоккха котало яьккхар нефтемаслозавода футбольни команда. Цул тIехьагIа, Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода командала а котъяьлар из.

ХIанз республика кубок яккхара йолча матче вIашагIкхета кийчлуш я команда.

В. ШЕВЧЕНКО,
пединститута студент.

Цlена лелае вай воаш даха моттигаш

Городашкеи нах бахача пункташкеи дIаегIа гаьнаши зизаши дукхагIа ме хул, вай улицаши ковнаши цIенагIа ме хул, хозагIа хургья вай город, юрт, цIенагIа хургда вай са доахафо. Хоза хет ахкан дIайхача дийнахьа гаьний Iиндоргlо маьлха зIанараш тIа ца а кхоачийташ улица тIа гIолла водаш, городской парка Iийке Iохайна вагIаш.

Цхьабакъда, беррига а гражданаш боацачоа тара да цу гаьний хам беш, цудухьа хургба уж царца селлара къиза а.

Калинина цIерахча поселке бодача новкъа шинна а оагIорахьа Бороновкера денз поселке чукхаччалца дIаегIа, дика овла а хийца ягIаш къона гаьнаш яр соахка. Самукъа доалар царна бIарахьежача, массехк шу даьлча царех хургдар ха а ховш. Цхьабакъда, нийсбеннаб ше йола га хоадаяь дIаяккха карагIдаьнна къиза нах.

Уж тайпа нах хьагучабаха а цар бIеха гIулакхаш наха дIадовзийта а деза общественносто.

Город Грозне, къаьстта а Калинина цIерахча поселка Жуковске улицагIа бахача цхьаболча гражданашта бала бац шоай поселок, улица, ков цIена а хоза а хиларeи ца хиларeи.

Вайна махарра, Жуковске улицагIа цхьан оагIорахьа мара даьдац цIенош, царна духхьаларча вокх оагIорахьа сомий беш я Iура-сара салаIа бераш а ухаш, цу оагIорахьа да ахканара кинотеатр а, сарра-сарахьа дуккха нах хул цига. Цхьабараш кинога хьажа а шоллагIбараш сакъерда а ух цига. Фу салаIари сакъердари хул цунах, нагахьа санна цу улица ерригa бешагахьара оагIув кинотеатрагара денз хьал чакхъяллалца Жуковске улицагIа бахача наха нувхаш дIакхувсаш а кхыйола бIеха ведараш дIамехкаеш а йола кхалаж цунах яь хилча. Цхьабакъда, бIеха хиш дIамехкаде хьаштагIаш яле а, цу улицагIа бахача дуккхача наьха яц нувхаш чукхувса яьшкаш. Уж тайпа яьшкаш йоацаш болча, коммунальни цIеношка бахача наьха коашта юхе уж оттаяра оарцагIъяла еза № 7 йола домоуправлени (нач. нов. У. Алмазов). Домоуправленел совгIа, фо бIехдеш йола уж нувхаш бIаргаго а кхы дIахо уж ца хилийтара оарцагIъяла а декхарийла я городера санэпидстанци, Ленински района милице органаш. Бакъахьа дар цу органаша бахача наха юкъе санитареи гигиенаи хьакъехьа, Iалам лорадара, бераштa хьехам балара хьакъехьа лекцеш ешаргйола гIулакх вIаштIехьдоаккхаре.

Наха юкъе беш из тайпа болх ца хилча харцахьча оагIорахьа ласт гIулакх. Масала, ахкан каникулех цIагIа да хIанз дуккха болхлойи гIулакхерча наьхеи бераш. Шоай мукъа ха мишта дIахьоргья хац царна. Поселке яц цхьаккха тайпа футбольни, баскетбольни, волейбольни, теннисни площадкаш. Шоай мукъах диса лелаш да бераш. Культурни Iаьдалах салаIара меттел, беша Iо а хувшаш картех ловз бераш, гIаьленаш увза Iомалу.

Цу дешашка хьажа а йоагтIаш йола порядок оттае а декхарийла я Ленински райисполком.

М. ИСМАИЛОВ,
КПСС обкома инструктор.

МОСКВА тахан. Кутузовски проспект.
В. Мастюкова сурт.
ТАСС фотохроника.

Ладувгlа радиога

22-ча июле:

457.3, 4.61, 4.35 — метр йолча волнашка: 6.35 — «Кара къахьегалга юкъера дIадаьккха хьалкхею хьажкIаш» — юрта боахама болхлошта передача. 6.45—объявленеши передачай программеи. 7.15 — «Хьалха болхараш» яха очерк (эрсий меттала). 16.00 — концерт. 16.25 — «Вай лоалохой болча» яха передача (гIалгIай меттала: 16.40 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 16.50 — «Наха дукхагIа консерваш» яха промышленноста болхлошта передача (эрсий меттала). 17.05 — керда хоамаш (нохчий меттала). 17.20 — РадиоладувгIархой письмоех оттаяь передача (нохчий меттала). 17.35 — концерт. 18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.15 — «Доагама хIара килограмм кхое» яха машиннаькъа болхлошта йола передача (эрсий меттала), 18.30 — концерт.

ТЕЛЕВИДЕНИ:

19.00 — Передачай программа. 19.05 — телевизионни кердадараш (гIалгIай меттала). 19.50 — Парте 22 съезда решенеш вахаре йоалаш кхоачашъяра Грозненски района ЦхьоалагIча мая цIерахча колхоза колхозникашта карагIдаьннараш (нохчий меттала) .19.30 — «Технически прогресс яра» яха телевизионни журнал. 20.30 — передачай программа. 20.35 — телевидене Центральни студе оттадаь «Дубровский» яха Э. Направника опера. 22.35 — «Халкъа кулгашца» яха документальни фильм.

ПАЙДАНА БРОШЮРА

Республикерча дуккхача дикагIа долча боахамий опыт Iома а яь, из опыт ларде а лаьца язъяь я хIанз дукха ха йоацаш Нохч-ГIалгIай книжни издательствас арахийца «Гурахьа дув кIа Нохч-ГIалгIайчене» яха брошюра. Цу брошюра автор ва Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни агроном Многолет Вениамин Яковлевич. Гурахьа дув кIа вайцигарча хьалех дика хьувкъадара де дезараш, моттигашкара масалаш а кхувлаш, дика хьахьекхад авторо. Лаьтта а дIадув фу а мишта кийчде деза, гIулакх мишта де деза. кIина зе деш йола садоахка хIамаш а царца къовсам мишта лоаттабе беза а дувц брошюра тIа. Гурахьа дув кIа хьувкъийтара юрта боахамерча болхлошта новкъостал дергда брошюра.

Р. ХАСБУЛАТОВ.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Доазол дехьара

Перу хинна тIема переворот

ЛОНДОН, 19 июль. (ТАСС). Лимерча информационни агентства беча хоамах селхан Перу тIема переворот хиннай. Перуански тIема низий танкови доакъоша президента дворецa го а баь мехка президент Мануэль Прадо лаьцав. ТIехьагIа даьча хоамаша яхачох, Лимана къилбаседа- малхбузехьа уллача Сан - Лоренсо яхача острова тIа вахийтав Прадо.

* * *

ПАРИЖ, 19 июль. (ТАСС). Франс Пресс яхача агентства корреспондента Лимера беча хоамах, президент Прадо дIаваьккхача тIема хунта кепа тоха араяьккхача коммюнике тIа хоам бу мехкара доал цо шийбе доллаш хиларах, Коммюнике тIа белгалдаьккхад, Перу герзащца кийчдаьча низашта команда телаш бола эскара инаралаш Рикардо Перес Годойи, Николас Линдлеи, вице-адмирал Рикардо Торрес Матоси, федцарча тIема низий инарал-майор Педро Варгас Прадои хунтана керте латташ хилар.

Коммюнике тIа дIахо бакъду, герзащца кийчдаьча низий верховни командоване, 10-ча июне хиннача призидентски хоржамех хиннар шийна дIадаккха ца мегачул тIехьагIа, «решени яьй конституционни гарантеш дIаяхеи мехкара деррига Iаьдал шийбе доллеи».

Малхбузен Ирианера тIом

ГААГА, 19 июль. (ТАСС). «Альгемейн дагблад» яхача агентства корреспондента Малхбузен Ирианера беча хоамах самардийнахь Мерауке районе чIоаггIа вIашта топаш йийттай индонезийски парашютистий группаи голландски патрульни бIуна даькъои.

Цу районе бахача моттигерча наха гIо дир индонезийски парашютисташта, йоах корреспондента баьча хоамо.

Голландски радио беча хоамах, Малхбузен Ирианерча колониальни Iаьдалаша, Мерауке районерча дуккхача моттигашка баха голландцаш цигара дIабахара предложени яьй.

ХIаьта иштта, Вайгео яхача острова тIа индонезийски парашютистий группа Iойоссарах а хоам бу радио.

США йокъал оттар

НЬЮ-ЙОРК, 18 июль. (ТАСС). ВIашагIкхийттача Штатий къилбаседа - малхбоалехьарча районашка (Нью-Йорк, Нью-Джерси, Пенсильвания яхача штаташка) чIоаггIа йокъал латта биълагIа бутт ба. Мехка цу оагIонгахьара дуккха округаш «хатара районаш я» аьнна дIакхайкадаьд.

Нью-Йорк яхача штата «хатар эттача районашта новкъостал деча Комитета» председатела Джозефа Сагдена яхачох йокъал оттарах штатера даьгIенаш яьгай, хIаьта хIанззехьа а баьца даарийи сомийи диълагIа дакъа хьувкъам байнаб.

Италера ахархой болам

РИМ, 18 июль. (ТАСС). Эзараш болча Итале батракаша, испольщикаша, арендатораша беригача мехка демонстрацеши забастовкаши йолаяьй арендах тела мах кIезигбар, юртбоахама хьакъехьа яьча соглашенешка юха хьажар, налогий бала байбар дIадехаш. Дуккхача районашка юрта боахама къахьегамхоша дикка толамаш даьхад. Масала, Реджо-ди-Калабрия яхача провинце керда соглашени яьй 70 эзар батракашта алапеш тIатохаргдолаш.

Перура хьал

НЬЮ-ЙОРК, 20 июль. (ТАСС). Селхан Перу столицерча Сан-Мартин яхача майда тIа, тIема хунта Iаьдал дIалацара духьал протест еш демонстраци хилар. Ассошиэйтед Пресс яхача агентства корреспондента Лимера беча хоамах демонстрацеца хиннараша кхайкадора ер лозунгаш: «ДIаяккха тIема диктатура», «Тхона паргIато еза». Цар цхьан автомашина цIи а техар полицейскешта тIой а дийттар. БIаргех хий ухийташ йола гази дубинкаши а етташ демонстраци йохаяьй полице.

НЬЮ-ЙОРК, 20 июль (ТАСС). ЮПИ яхача агентства Лимера хоам бу, чурча гIулакхий министр - хинна Рикардо Элиас Апарисиои Прадо правительствана керте лаьтта кхыбола нахи лийцаб тIема хунта яхаш. Апра яхача парте арадоахаш хиннача «Трибуна» яхача газета редакце помещени а дIалаьцай полице. Газета болхлошка помещенера арадовла аьнна приказ деннад.

Лоаман Дагестане

Дукха ха йоацаш Дагестана республика Цумадински районе яха хиннай Ведана района художественни самодеятельноста коллектив.

Художественни самодеятельноста концерташца доттагIлен хьоашалгIа дIа-юха ухилга дукха хана денз традици хинна хьадоагаш да цу шин районашта юкъе. ДIадахача шера Дагестана лоаман районашка уж хьалбаха а хилар, хIаьта дагестанцаш укхаза Iобаьхка а хилар.

Цумада яхача юртарча культура ЦIагIа чухошанзар концертага хьажа баьхкараш. Цудухьа, арахьа оттаде дийзар концерт. Коллективо дIахьекха художественни самодеятельноста программа боккхача безамца тIанийцар концерте хиннараша. Нохч-ГIалгIай халкъий ашараш лакхача Ведана района культура ЦIен пандарча Цургаева Амината, дикагIча халхархошта Тургаева Марема, Даниев Рамазана сийна къаьстта чIоагIа тIоараш дийттар. Нохчий а эрсий а меттала ший стихаш йийшар Нохч-ГIалгIайчен къонача поэта, Московски литературни института студента Кибиев Мусбика. ГIулакх чакх а даьнна цIабоагIа ха хьатIакхаьчача, парте райкомеи райисполкомеи кулгалхоша, Цумада яхача юртарча берригача къахьегамхоша хоза накъа баьхар уж. Дукха хье ца луш Нохч-ГIалгIай республике доагIаргда шоаш аьлар цумадинцаша.

А. МИСЛОУРОВ,
Республика халкъа творчества ЦIен воккхагIа вола методист.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цIерахча кинотеатре.

Йоккха зал — **«Хийрабараш».** Доладу: 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10.

ЗIамига зал № 1 — **«Жульетта».** Долалу: 8.30, 12.30, 4.30, 8.30. **«Хьамсара доттагI».** Долалу: 10.30, 2.30, 6.30, 10.30.

ЗIамига зал № 2. **«Илли доаха пудренища».** Долалу: 9, 11. **«Шпессарт гIалийчарар тамашаш».** Долалу: 1, 3, 5, 7, 9.

ЗIамига зал № 3 — **«Тха юртара кагийнах».** Долалу: 9.30, 11.30. **«Мексика сигленен кIал».** Долалу: 1.30, 3.30, 5.30, 7.30, 9.30.

«Родина» цIерахча кинотеатре.

«Сагилга сурт диллар со ва». Долалу: 9 сахьат даьлча.

«Хийрабараш». Долалу: 10.45, 2.15, 5.45, 9.15.

«Приключенеш лехар», «ЗIамигавар». Долалу: 12.30, 4, 7.30. **«Эфире вIашагIкхетар».** Долалу: 9.15.

23-ча июле денз широкоэкранни фильм **«ВорхI вешийна ворхI нускал».**

Город Грозне, Поляpникий улицагIа, № 30, йолча цIеношка вахача **Бобровский** Борис Яковлевича суде деннад город Грозне, Партизански улицагIа, № 44, йолча цIеношка яхаш йола **Бобровская** Римма Алексеевна ше йитарах дола дош.

Дош дувцаргда Ленински района халкъа суде.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовикий улица, 15. **Телефонаш:** редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48, партийни вахареи, экономикаи, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-30-91;

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72; корректорской — 2-30-91.

1918 шерарча 11-ча августа цIерах йола типографи, г. Грозный, Революце проспект, 30/3.

Типография имени 11 августа 1918 года, г. Грозный, проспект Революции 30/3.

СФ05091. Заказ № 3850.

ОКРДАЛО
4-гIа оагI. 22 июль, 1962 шу.